

OMBOLD

Gadefodbold for hjemløse og socialt udsatte

- udbyttet for den enkelte

Bachelorprojekt

7. Semester

Udarbejdet af: Mia Fritzen og Sara Rosing

Vejleder: Anne Mette Markhus

Udført: 28. aug. 2012 – 3. jan. 2013

Hold: SocS09Ros

Socialrådgiveruddannelsen Roskilde

University College Sjælland

University College

SJÆLLAND

INDHOLDSFORTEGNELSE

RESUME.....	4
KAP. 1 – INDLEDNING	5
1.1 Problemformulering.....	7
1.2 Afgrænsning	7
1.3 Centrale begreber	7
KAP. 2 – BESKRIVELSE AF ” OMBOLD” (<i>Sara Rosing</i>).....	9
2.1 Organisationen Ombold	9
2.2 Beskrivelse af målgruppen	10
2.3 Hjemløselandsholdet og breddearbejde.....	10
KAP. 3 – VIDENSKABSTEORETISKE OG METODISKE OVERVEJELSER (<i>Mia Fritzen</i>)	12
KAP. 4 – EMPIRISKE UNDERSØGELSESMETODER (<i>Mia Fritzen</i>).....	13
4.1 Anvendte undersøgelsesmetoder	13
4.2 Valg af informanter	14
4.3 Beskrivelse af spillerne fra hjemløselandsholdet og de lokale træninger	14
4.4 Beskrivelse af interviewpersonerne.....	14
4.5 Fysiske rammer og interviewsituationen	16
4.6 Ethiske overvejelser.....	16
4.7 Socialfaglige overvejelser	17
4.8 Databearbejdning.....	17
4.9 Analysestrategi og kodning	17
4.10 Projektets generaliserbarhed og validitet.....	18
KAP. 5 – PROJEKTETS TEORETISKE UDGANGSPUNKT (<i>Sara Rosing</i>).....	18
5.1 Pierre Bourdieu	18
5.2 Habitus	18
5.3 Felt.....	19
5.4 Introduktion af kapitalerne	20

5.5 Social kapital.....	20
5.6 Kulturel kapital	21
5.7 Økonomisk kapital.....	21
KAP 6. – ANALYSE & DISKUSSION.....	21
6.1 Habitus (<i>Mia Fritzen</i>).....	22
6.2 Felt (<i>Sara Rosing</i>).....	24
6.3 Social kapital (<i>Sara Rosing</i>).....	28
6.4 Økonomisk kapital (<i>Sara Rosing</i>).....	32
6.5 Kulturel kapital (<i>Mia Fritzen</i>).....	34
6.6 Øvrigt udbytte (<i>Mia Fritzen</i>).....	39
KAP 7. – METODE- OG TEORIKRITIK (<i>Sara Rosing</i>).....	39
KAP. 8 – KONKLUSION.....	41
KAP. 9 - PERSPEKTIVERING.....	42
LITTERATURLISTE	44
BILAG 1 - 1. Observation.....	46
BILAG 2 - 2. Observation.....	47
BILAG 3 - 3. Observation.....	48
BILAG 4 - 4. Observation.....	50
BILAG 5 - 5. Observation.....	51
BILAG 6 - 6. Observation.....	53
BILAG 7 - 7. Observation.....	54
BILAG 8 - Interviewguide	55
BILAG 9 - Interview med Gunnar	58
BILAG 10 - Interview med Michael	66
BILAG 11 - Interview med Anders	79
BILAG 12 - Interview med Bent.....	83
BILAG 13 - Uformel samtale.....	90
BILAG 14 - Notat fra Ombold	91
BILAG 15 - Mail fra Ombold	92
BILAG 16 - Mail fra Social- og Integrationsministeriet.....	93

RESUME

Projektet omhandler "Ombold", som er gedefodbold for hjemløse og socialt udsatte. Vi har valgt at anskue det fra et individperspektiv og undersøge, hvordan det selvopfattede fysiske-, psykiske- og sociale udbytte under og efter deltagelsen i Ombold kommer til udtryk. Dette har vi gjort ud fra fire brugerinterview, hvorefter vi har sammenholdt oplysningerne med observationer af en landsholdstræning og seks lokale træninger. Af analysen fremkommer det, at spillerne via Bourdies begreber: Felt, habitus, social-, økonomisk- og kulturel kapital, har fået en vinding i alle fem kategorier ved deltagelsen. Det viser sig bl.a. i kraft af reduceret misbrug, øget sociale relationer, forbedret boligforhold, nye kompetencer bl.a. via trænerkurser, styrkede familierelationer, forbedrede psykiske forhold som f.eks. selvværd, stabilitet og livsglæde. Det kan dermed konkluderes, at deltagelsen i Ombold har medført et fysisk-, socialt- og psykisk udbytte for informanterne.

SUMMARY

The project is about "Ombold" which is street football for homeless and socially vulnerable people. We have chosen to look at an individual perspective and find out how self-perceived physical-, psychological- and social dividend during and after participation in Ombold is expressed. We have done this using four user interviews, where from the information is up against. We have compared these informations with the observations from one national team and six local practises. From the analysis it is apparent that the players, via Bourdies concept, field, habitués, social-, financial- and cultural capital, have achieved a positive gain in five categories by participation. This is shown in a reduction in abuse, heightened social relations, improved residential status, new skills via coaching courses, strengthened family relations, improved psychological conditions as for example self-esteem, stability and joy of life. It can thereby be concluded that participation in Ombold gives a physical-, social- and psychological dividend for the informants.

KAP. 1 – INDLEDNING

Der skønnes at være mellem 11.700 og 13.700 hjemløse i Danmark årligt¹. I 2011 blev der i uge 6 registreret 5.290 personer², hvilket svarer til en stigning på 6% siden 2009³. Der er ikke noget endegyldigt svar på, hvorfor nogen bliver hjemløse, da der kan være mange elementer, som spiller ind, eksempelvis strukturelle forhold, eksklusion fra arbejds- og boligmarkedet samt individuelle problemstillinger, hvilket f.eks. kan være familierelateret problemer, utilstrækkeligt netværk, misbrug, fysiske- og psykiske sygdomme⁴. De fleste hjemløse er mænd, mere præcist 77%⁵ og er yngre eller middelaldrende⁶ bl.a. som følge af høj dødelighed⁷. Størstedelen af de hjemløse er på overførselsindkomst⁸ og opholder sig i hovedstaden eller i større byer⁹. Vanskeligere er det at gøre antallet af socialt udsatte op, da dette har en løs officiel definition¹⁰. Begrebet strækker sig over alt fra personer med svær psykiske sygdom, prostituerede, stof- og alkoholmisbrugere, voldsramte m.m¹¹. Sundhedsstyrelsen offentliggjorde i 2012, at 585.000 i Danmark har et skadeligt forbrug af alkohol, hvoraf 140.000 er alkoholafhængige¹². Pga. kompleksiteten i de hjemløse og socialt udsattes problemstillinger er det vanskeligt at opgøre de samfundsmæssige omkostninger for målgruppen. Alene overforbrug af alkohol¹³ havde i 2010 kommunale omkostninger på 3,1 mia. kr. Dertil kommer yderligere omkostninger, som ikke har været mulige at opgøre samt betydelige regionale sundhedsudgifter.¹⁴ Disse udgifter er vel og mærket udelukkende forbundet med overforbrug af alkohol. Af yderligere omkostninger tilknyttet målgruppen kan bl.a. nævnes overførselsindkomster, herberger, natvarmestuer, bostøtte, alternative plejehjem, omkostninger forbundet med kriminalitet, sociale væresteder samt evt. anbringelser af børn. Målgruppens sammensatte problemer medfører en særlig stor risiko for, at de ”falder udenfor systemet”, idet de hverken passer ind i den ene eller anden kategori. Eksempelvis angives at 29% hjemløse både har et misbrug og en psykisk sygdom.¹⁵ Disse sammensatte problemer gør f.eks. at hjemløse ikke kan hjælpes ud af deres problematikker blot ved at give dem en bolig, hvorfor der er behov for alternative tilgange. Gedefodbold, som henvender sig til målgruppen hjemløse og socialt udsatte, er et eksempel på en alternativ tilgang. Bag tilbuddet står

¹ Lauritzen m.fl. (2011): s. 29

² Dette tal dækker over de personer, som har været i kontakt med det sociale system. Der er derfor risiko for et vist ”mørketal”, da det må antages, at der er nogen, der ikke har været i kontakt med det sociale system.

³ Lauritzen m.fl. (2011): s. 34

⁴ Ibid.; s. 11

⁵ Ibid.; s. 37

⁶ Ibid.; s. 38

⁷ Ibid.; s. 41

⁸ Ibid.; s. 42

⁹ Ibid.; s. 50

¹⁰ Se centrale begreber

¹¹ Social- og integrationsministeriet: www.sm.dk/noegletal/socialt-omraader/socialt-udsatte/Sider/Start.aspx

¹² Sundhedsstyrelsen (2012): s. 5

¹³ 860.000 drikker over genstandsgrænsen – Sundhedsstyrelsen (2012): s. 5

¹⁴ Sundhedsstyrelsen (2012): s. 7

¹⁵ Lauritzen m.fl. (2011): s. 82

Ombold, hvis formål er at skabe idrætstilbud til en målgruppe, der ifølge organisationen ellers kan have vanskeligt ved at benytte sig af almene tilbud¹⁶. Dette underbygges af Statens Institut for Folkesundhed, der i en undersøgelse har påvist en social ulighed i hvem, der udfører fysisk aktivitet. Undersøgelsen viser at desto højere uddannelse, desto højere aktivitetsniveau¹⁷. Målgruppen, hjemløse og socialt udsatte, er særligt eksponeret for at have en lav eller ingen uddannelse, i og med de kan have vanskeligt ved at begå sig i uddannelsesmæssige sammenhænge¹⁸. Ydermere er et lavt aktivitetsniveau problematisk, da WHO har påvist store sundhedsmæssige effekter ved fysisk aktivitet, såvel fysiske som psykiske. Undersøgelsen har bl.a. påvist, at de psykiske resultater kan være en reduktion af depression-, stress- og angstsymptomer, samt at motion muligvis kan medvirke til andre sociale og psykiske forbedringer. Der kan her være tale om opbygning af sociale færdigheder, dannelse af et positivt selvbillede og selvværd, samt forbedring af livskvaliteten¹⁹.

Undersøgelser af Ombold har hovedsageligt haft et fysiologisk perspektiv på aktiviteterne. Institut for Idræt på Københavns Universitet har bl.a. foretaget en række tests på deltagere fra forskellige grene af Ombold. Hovedkonklusionerne i de fysiske undersøgelser var, at målgruppens forhøjede risiko for tidlig død blev sænket, samt at aktiviteten havde en betydelig sundhedsmæssig effekt i form af reduceret fedtprocent, lavere blodtryk, forbedret kondition og større muskelmasse.²⁰ Eftersom gade fodbolden har vist sig at give positive resultater, er Ombold netop blevet bevilget nye projektmidler over en 3-årig periode. Social- og integrationsminister Karen Hækkerup og satspuljeordførerne bakker op om Ombold og to øvrige projekter, der skaber en kobling mellem idrætsforeninger og særlige idrætstilbud til socialt udsatte. Der er derfor blevet bevilget 19,3 mio. kr. til disse i november 2012²¹. På trods af de beviste positive effekter, er der fortsat behov for fagligt fokus på området. Særligt indenfor andre fagområder, er det begrænset, hvad der er foretaget af forskning. Birgitte Krusturp fra Institut for Idræt på Københavns Universitet har skrevet en afhandling, hvor det sociale aspekt inddrages, men igen kombineres dette med det fysiologiske aspekt. I den sociale del fremhæver hun, at fodbolden er velegnet til dannelsen af social kapital, idet deltagerne er samlet i små grupper og har mulighed for at være en del af et fællesskab. Der er dog fortsat uligevægt i de fysiologiske og sociologiske undersøgelser, og vi finder det derfor

¹⁶ Ombold: www.Ombold.dk/om-Ombold/

¹⁷ Statens Institut for Folkesundhed: www.si-folkesundhed.dk/Ugens%20tal%20for%20folkesundhed/Ugens%20tal/12_2010.aspx

¹⁸ CASA: www.casa-analyse.dk/default.asp?Action=Details&Item=441http

¹⁹ WHO: sund-by-net.dk/uploads/tx_ttproducts/datasheet/Fysisk_aktivitet_og_sundhed_i_Europa_-_evidens_og_handling__WHO.pdf

²⁰ Københavns universitet: www.nyheder.ku.dk/alle_nyheder/2011/2011.10/gadefodbold_goer_hjemloese_sundere/

²¹ Ombold: www.Ombold.dk/tre-arige-projektmidler-til-Ombold-fra-sats-puljen/

væsentligt med yderligere fokus på evt. sociale og psykiske samfundsmæssige såvel som individuelle vindinger ved gedefodbolden. De individuelle vindinger vil vi forsøge at komme nærmere i nærværende projekt.

1.1 Problemformulering

Hvordan kommer det selvopfattede fysiske, psykiske og sociale udbytte under og efter deltagelsen i Ombold til udtryk set ud fra fire brugerinterview, og hvorledes kan observationer af træningerne underbygge dele af dette udbytte?

1.2 Afgrænsning

Vi har af geografiske årsager valgt at fokusere på Ombold i Københavnsområdet og har derved afgrænset os fra de øvrige landsdele. Dette gav os mulighed for at observere træningerne og møde spillerne inden udførelse af interview. Vi har valgt at koncentrere os om to spillere fra de lokale træninger og to tidligere landsholdsspillere. Valget af de fire informanter, frem for en større undersøgelse, blev truffet pga. den tidsmæssige ramme i forhold til projektet. Der har været en naturlig afgrænsning mht. informanternes køn, idet der kun har deltaget én kvinde en gang under vores observationsperiode. Det har ikke været muligt at få etableret kontakt til den mest udsatte gruppe spillere, som på nuværende tidspunkt ikke deltager i træningerne grundet sværere misbrug og hjemløshed. Vi har desuden afgrænset os fra dele af breddearbejdet i Ombold herunder stævner og de hold, der er tilknyttet herberger, misbrugscentre m.m. På trods af at der er en række forskellige definitioner af hjemløshed, har vi valgt ikke at skelne blandt disse. Samtidig har vi valgt ikke at differentiere i sværhedsgraden af de individuelle problemstillinger, som spillerne havde inden deltagelsen i Ombold. Eftersom der allerede er foretaget en række fysiologiske undersøgelser og disse målinger ikke er indenfor vores felt, vil vi ikke gå dybere ind i denne del. Desuden har vi foretaget en afgrænsning i forhold til Ombolds tidligere projekt Matchbold.

1.3 Centrale begreber

Navnet Ombold: Organisationen har fået navnet Ombold, idet ordet i fodboldverdenen betyder, at bolden gives op igen. Dette gøres i tilfælde af tvivl om retten til bolden. At ”en bold spilles om” giver ny mulighed for at erhverve sig bolden. Spilleren er i en sådan situation uden skyld og får en ny chance for at fortsætte eller starte forfra²².

²² Ombold: Ombold.dk/om-Ombold/

Hjemløshed: Definitionen af hjemløshed er baseret på ETHOS²³-klassifikation, udarbejdet af FEANTSA²⁴, for at skabe en fælles europæisk definition. Definitionen bygger på den fysiske, juridiske og sociale dimension²⁵. ETHOS' begrebslige definition er: *"Som hjemløse regnes personer, som ikke disponerer over egen (ejet eller lejet) bolig eller værelse, men som er henvist til midlertidige boligalternativer, eller som bor midlertidig og uden kontrakt hos slægtninge, venner eller bekendte. Som hjemløse regnes også personer uden et opholdssted den kommende nat"*. Ifølge Ombold deltager gadehjemløse ikke i aktiviteterne, da de eftersigende er for svage. Dette stemmer dog ikke helt overens med en af de fire informanter, idet han boede på gaden indtil 6. observation.

Socialt udsatte: Ifølge Social- og Integrationsministeriet er der ingen specifik definition af "socialt udsatte" i den danske lovgivning. De henviser til Lov om Social Service (SEL), som giver personer med nedsat fysisk og psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer ret til hjælp, jf. § 81. De oplyser, at borgere med særlige sociale problemer eksempelvis kan være hjemløse, prostituerede, stof- og alkoholmisbrugere, voldsramte og mennesker med senfølger efter seksuelle overgreb²⁶. Der står endvidere på deres hjemmeside: *"... Den sociale deroute, der typisk kendetegner deres liv, foregår ofte uden kontakt med det offentlige system. Og problemerne og deres årsager er tit komplekse. For eksempel er en person måske ikke alene hjemløs, men også sindslidende²⁷"*. Ombold benytter sig af Socialministeriets tidligere definition på socialt udsatte: *"Personer der lever i samfundets yderkanter, personer der ofte har et dårligt helbred, der sjældent har tilknytning til arbejdsmarkedet, og som ikke drager nytte af samfundets almindelige tilbud til borgerne"*.

Misbrug: Vi har valgt at tage udgangspunkt i WHO's definition på misbrug. Ifølge denne definition er: *"En misbruger den, der indtager et givent rusmiddel i et sådant omfang, at vedkommendes afhængighed fører til mærkbare psykiske forstyrrelser, nedsat fysisk sundhed, ødelagte menneskelige relationer og manglende evne til at fungere socialt og økonomisk²⁸"*.

²³ European Typology on Homelessness and Housing Exclusion

²⁴ European Federation of National Organisations Working with the Homeless

²⁵ Lauritzen m.fl. (2011): s. 17

²⁶ Se bilag 16, s. 93

²⁷ Social- og integrationsministeriet: www.sm.dk/temaer/socialt-omraader/udsatte-voksne/politik/de-udsatte-grupper/sider/start.aspx

²⁸ Sundhedsstyrelsen: www.sst.dk/publ/publ2000/rus_bio/rusmidlernes_biologi-2.htm

KAP. 2 – BESKRIVELSE AF ” OMBOLD”

2.1 Organisationen Ombold

Ombold er en selvejende institution fra 2003²⁹, hvis primære formål er at skabe idrætstilbud til hjemløse og andre socialt udsatte, der kan have svært ved at benytte sig af ordinære idrætsforeninger. Af barrierer, der afholder målgruppen fra at benytte de gængse tilbud, kan ifølge Ombold være *”at de ikke føler sig hjemme i de etablerede idrætsforeninger, og at foreningerne ikke er gearret til at tage sig af de sociale opgaver, der ofte følger i kølvandet”*³⁰. Med gadedbold som middel ønsker Ombold at give målgruppen mulighed for at dyrke idræt og samtidig skabe positiv omtale gennem et mere nuanceret billede af hjemløse og socialt udsatte³¹. Ombold er inddelt i to grene, et hjemløselandshold og breddearbejde³², hvilket vi vil beskrive nærmere nedenfor. At det netop er fodbold der anvendes skyldes, at det er en holdsport,³³ som er nem at organisere, ikke er så ressourcekrævende og er en sport som mange har kendskab til. I organisationen er der desuden fastsat regler omkring et alkoholfrit miljø, hvor det hverken er tilladt for spillerne at være påvirkede under træningerne eller for publikum at indtage alkohol. Organisationens har valgt navnet ”Ombold”, da de ønsker at målgruppen skal have en ny chance i livet³⁴.

Finansieringen af Ombold bygger på støtte fra private fonde, sponsorater og en række kommuner, hvilket primært er Københavns og Frederiksberg Kommune³⁵. Den kommunale støtte bygger på en forpligtigelse overfor målgruppen jf. SEL § 1 til: *”at tilbyde rådgivning og støtte for at forebygge sociale problemer”*. Formålet med dette tilbud til målgruppen er jf. SEL § 1 stk. 2: *”at fremme den enkeltes mulighed for at klare sig selv eller at lette den daglige tilværelse og forbedre livskvaliteten”*. Derudover har Ombold netop fået tildelt midler fra Social- og Integrationsministeriet til at forankre tilbuddet i almindelige idrætsforeninger, hvilket gælder fra udgangen af 2012 og 3 år frem. Tidligere har hjemløselandsholdet fået en årlig bevilling på 1,3 mio. kr. fra Socialministeriet. Eftersom denne bevilling er ophørt, har det medført en række ændringer i organisationen. Udover den ulønnede professionelle bestyrelse har der tidligere været repræsenteret en række forskellige faggrupper i organisationen, herunder landsholdstræner, dokumentationsmedarbejder, socialrådgiver,

²⁹ Ombold: www.Ombold.dk/om-Ombold/

³⁰ Ombold: www.Ombold.dk/om-Ombold/

³¹ Se bilag 14, s. 92

³² Ibid., s. 91

³³ Se bilag 13, s. 90

³⁴ Ombold: www.Ombold.dk/om-Ombold/

³⁵ Se bilag 15, s. 91

økonomimedarbejder, socialpædagoger og idrætskonsulenter. Der er pt. to ansatte i sekretariatet samt 18 trænere som enten er lønnet eller tilknyttet på frivillige basis³⁶.

2.2 Beskrivelse af målgruppen

Ombolds målgruppe er hjemløse og andre socialt udsatte, herunder misbrugere, sindslidende og mennesker i vanskelige livssituationer og med komplekse problemstillinger. Af problemstillinger kan nævnes massive sociale problemer såsom misbrug, hjemløshed, psykisk sygdom, helbredsproblemer, arbejdsløshed, kriminalitet og dårlig økonomi. Kendetegnet for gruppen er oftest fysisk inaktivitet og ingen tilknytning til traditionelle idrætsforeninger. En årsag til at hjemløse og socialt udsatte ikke kan benytte sig af de gængse idrætstilbud, kan ifølge Ombold være, at gruppen mangler sociale kompetencer, der er nødvendige for at begå sig i disse sammenhænge. Desuden begrundes det med, at almindelige idrætsforeninger ikke kan rumme målgruppen og deres særlige problemstillinger.³⁷ Hovedparten af målgruppen modtager kontanthjælp³⁸ jf. Lov om Aktiv Socialpolitik § 1, hvilket også gør sig gældende informanterne³⁹. Beskrivelsen af målgruppen gælder både landsholdsspillere og spillerne fra de lokale træninger i breddearbejdet.

2.3 Hjemløselandsholdet og breddearbejde

Breddearbejde – herunder de lokale træninger

Ombold's seneste tiltag er ” Ombold Lokalt”, hvilket startede i maj 2012⁴⁰. I 9 større byer landet over er der blevet etableret ugentlige lokale træninger, som er gratis for alle indenfor målgruppen⁴¹. I København er der f.eks. tale om to ugentlige træninger; mandag på Koføeds Skole, Kbh. S. og tirsdag i Fodboldfabrikken, Kbh. V. Som udgangspunkt er det tiltænkt, at to medarbejdere fra forskellige væresteder eller herberger skal stå for træningen⁴². Ombold frikøber medarbejderne til træningen og lidt opsøgende arbejde, hvilket ofte vil sige 3 ½ time om ugen. I Kbh. V. er der tre trænere som består af to mere ressourcestærke spillere på frivillig basis samt en frikøbt herbergsmedarbejder og i Kbh. S. er der to trænere, en spiller og en værestedsmedarbejder. Ombolds breddearbejde består desuden af 8 landsdækkende stævner årligt, hvor der er åben tilmelding for holdene, som hver især er tilknyttet misbrugscentre, herberger, bosteder m.m. Af årlige arrangementer kan bl.a. nævnes

³⁶ Se bilag 14, s. 91

³⁷ Ibid., s. 92

³⁸ Ibid., s. 92

³⁹ Se bilag 9 s. 60, 10 s. 72, 11 s. 82 og 12 s. 84

⁴⁰ Se bilag 3, s. 49

⁴¹ Se bilag 14, s. 91

⁴² Se bilag 3, s. 49

sjællandsk, fynsk- og jysk mesterskab og DM, som hver har en tilslutning på 100-150 spillere⁴³.

Hjemløselandsholdet

Ombold er mest kendt for sit hjemløselandshold, både i målgruppens kredse og i den øvrige befolkning. Der er i øjeblikket ved at ske en række ændringer, hvorfor det kun har været muligt at beskrive forholdene for hjemløselandsholdet indtil december 2012. Landsholdet har bestået af 10-12 udvalgte hjemløse eller tidligere hjemløse, der har deltaget i et 10 måneders intensivt socialpædagogisk gruppeforløb⁴⁴. Udtagelsen blev foretaget af landsholdstræneren, en socialrådgiver og en idrætskonsulent⁴⁵ bl.a. ud fra de bedste sportslige præstationer blandt alle deltagere i Ombolds årlige gadefodboldsstævner. Udtagelsen var ydermere baseret på spillerens forandringsparathed, altså hvorvidt vedkommende var klar til at arbejde med sine individuelle problemstillinger⁴⁶, hvor der eksempelvis har været tale om misbrug, hjemløshed, kriminalitet og anden form for marginaliseret tilværelse⁴⁷. Landsholdsforløbet bestod af en række aktiviteter herunder ugentlig træning efterfulgt af fællesspisning, fitness, dans, trænerkursus, højskole ophold, månedlig weekendophold/træningslejr i Sorø med to daglige træninger og diskussions-temaer, fysiske test m.m.⁴⁸. Afslutningsvis eskalerede det 10 måneders forløb med deltagelsen i VM i gadefodbold⁴⁹, der i år var i Mexico. Udover det sportslige mål om en god placering til VM, er det sociale mål at skabe forandring hos den enkelte ved at arbejde med deres individuelle problemstillinger⁵⁰. Ombold beskriver det således: *”I bund og grund handler Homeless World Cup og hjemløselandsholdet ikke om at vinde på fodboldbanen – det handler om at vinde udenfor. Vi er stolte af drengene, ikke bare fordi de spiller flot fodbold, men pga. af den indstilling, de har vist udenfor banen (...), det virkelige mål har været at overkomme de personlige udfordringer, som de hver især har kæmpet med.”*⁵¹

Ombold er bekendt med, at alle ikke er kommet videre via landsholdsforløbet, men de mener dog ikke, at forløbet har været uden afkast. Ombold beskriver det således: *”Alligevel mener Ombold ikke, at forløbet på hjemløselandsholdet er spildt for de spillere, som ikke lige klarer den og f.eks. falder tilbage i et liv med misbrug. Spillerne har fået vigtige erfaringer og*

⁴³ Se bilag 14, s. 91

⁴⁴ Evaluering af Ombolds landsholdsprojekt 2009, s. 4

⁴⁵ Ibid., s. 7

⁴⁶ Se bilag 14, s. 91

⁴⁷ Evaluering af Ombolds landsholdsprojekt 2009, s. 8

⁴⁸ Ibid., s. 13

⁴⁹ Arrangeres af Homeless World Cup

⁵⁰ Se bilag 14, s. 91

⁵¹ Ombold: www.Ombold.dk/homeless-worldcup-2012-er-forbi-tak-for-stotten-danmark/

oplevelser som ikke forsvinder, og som kan hjælpe dem senere i livet. Og de har fået troen på, at det kan lade sig gøre at komme ud på den anden side.”⁵²

KAP. 3 – VIDENSKABSTEORETISKE OG METODISKE OVERVEJELSER

I projektet har vi valgt at tage udgangspunkt i den kvalitative⁵³ metode til at belyse vores problemformulering, idet vi ville belyse de individuelle nuancer. Vi har benyttet den induktive⁵⁴ tilgang til indsamling af empiri, herunder både observationer og interview. Vores observationer bygger på metoden ”observatør som deltager”, hvilket bl.a. betyder at forskeren tager ud for at foretage observationer, hvor de observerede er bekendt med at de indgår i en undersøgelse⁵⁵. Hensigten med observationerne er i bedste tilfælde at komme bag kulisserne og forstå den undersøgte gruppes verden ud fra dens eget perspektiv. Derved kan de sociale spilleregler blive synliggjorte og de ellers usynlige interaktioner og selvfølgelige fænomener.⁵⁶ Under observationerne deltog vi ikke i træningen, hvilket var et bevidst valg for ikke at påvirke samspelet mere end nødvendigt. Vi var opmærksomme på den gensidige påvirkning mellem forskeren og de observerede, eftersom det har indvirkning på, hvordan de observerede agerer⁵⁷. Dog valgte vi at interagere med spillerne udenfor banen ved bl.a. at small talke, spille bordfodbold, spise frokost og drikke the/kaffe sammen, for at skabe tillid inden interviewene. Både under og efter observationerne tog vi notater af det observerede, først som feltnotater og derefter uddybede vi det i en detaljeret udgave. For at have en mere åben tilgang overfor informanterne, havde vi bevidst valgt ikke at fastlægge os på bestemte teorier på forhånd. Vores empiriindsamling var bygget på den fænomenologiske⁵⁸ tilgang, ved at vi satte vores egen forforståelse i parentes og objektivt spurgte ind til informantens personlige perspektiv og livsverden. I interviewudførelsen har vi anvendt lineære, cirkulære og refleksive spørgsmål⁵⁹. Vi har valgt lineære spørgsmål til at få kendskab til grundlæggende informationer om informanten, og cirkulære spørgsmål til at få en uddybet viden om nogle udvalgte emner. Derudover har vi valgt at anvende refleksive spørgsmål til at sætte nogle tanker i gang hos informanten om holdninger og hypotetiske emner. Da den fænomenologiske tilgang udelukkende er beskrivende, har vi i analysen anvendt den hermeneutiske⁶⁰ tilgang til at fortolke og forstå informanternes udsagn. For at forstå en del af teksten, må man tage

⁵² Ombold: www.Ombold.dk/homeless-worldcup-2012-er-forbi-tak-for-stotten-danmark/

⁵³ Kruuse (2011): s. 22-23

⁵⁴ Thagaard (2004): s. 180

⁵⁵ Kruuse (2011): s. 25 og 265

⁵⁶ Alexandra Institutet: www.alexandra.dk/dk/om_os/Documents/Metodekatalog.pdf

⁵⁷ Den Store Danske: www.denstoredanske.dk/Samfund,_jura_og_politik/Sociologi/Sociologisk_metodik/deltagerobservation

⁵⁸ Kvale (1997): s. 61

⁵⁹ Tomm (1992): s. 7-9

⁶⁰ Kvale (1997): s. 56

hensyn til tekstens helhed, og omvendt når man kun til en forståelse af helheden gennem en forståelse af delene⁶¹.

KAP. 4 – EMPIRISKE UNDERSØGELSESMETODER

4.1 Anvendte undersøgelsesmetoder

I projektet har der været benyttet flere forskellige former for undersøgelsesmetoder. Først tog vi telefonisk kontakt til Ombolds sekretariat, hvor vi fik grundlæggende viden omkring projektet. I undersøgelsesmetoderne er der blevet lagt vægt på at skabe tillid, i og med at tillid er en vigtig forudsætning for at skabe kontakt og få udbytte heraf⁶². Derfor valgte vi at observere træninger, hvorigennem vi fik skabt kontakt til spillerne. Vi valgte at observere en landsholdstræning, fire træninger i Kbh. V. og to træninger i Kbh. S., så vi begge gensidigt kunne se hinanden an, og samtidig med en forhåbning om at øge udbyttet af interviewene via denne fremgangsmåde. Derudover gav det os mulighed for at se spillerne i deres eget miljø og forsøge at komme bag kulisserne, hvilket også gav os en grundlæggende viden, som vi kunne anvende i interviewene. Vi var dog opmærksomme på, at observationerne udelukkende kunne give os et billede af den ydre adfærd. Efterfølgende udførte vi fire kvalitative brugerinterview; to af interviewaftalerne til informanterne blev lavet ved træningerne, én blev vi henvist til af sekretariatet og derudover henviste en spiller os videre til en anden interesseret. Forinden interviewene havde vi udarbejdet nogle semistrukturede interviewsguides, som vi benyttede til påmindelse om de overordnede emner. Vi gjorde spillerne opmærksomme på, at spørgsmålene ikke nødvendigvis skulle følges, men at det var det, som de fandt væsentligt, der var i fokus. Idet vi havde den fænomenologiske tilgang, var vi særligt opmærksomme på vores egen interviewerrolle, som ikke skulle være for fremtrædende. I forløbet havde vi desuden et møde med sekretariatet, hvor vi havde en uformel snak omkring organisationen, historikken, formålet og udbyttet, som vi herefter lavede et baggrundsnotat af. Efter indsamlingen af hovedempirien og udarbejdelsen af de indledende kapitler, gav vi Ombold mulighed for at gennemlæse og kommentere afsnittet om organisationen. Vi valgte at transskribere alle interviewene for at simplificere analysebearbejdningen. Afslutningsvis tog vi ud til endnu en træning, for at sige tak for deltagelsen og farvel til spillerne.

Fordelene ved den kvalitative metode er bl.a. dens fleksibilitet ved, at man kan omformulere spørgsmålet og derved sikre informantens forståelse. Derudover har man mulighed for at tilpasse spørgsmålene undervejs i interviewet alt efter informantens udsagn og fokus.

⁶¹ Jacobsen (2007): s. 167

⁶² Posborg (2009): s. 93

Metoden er derfor at foretrække i denne sammenhæng frem for den noget mere rigide kvantitative tilgang. Samtidig er det muligt at få individuelle nuancer og gå i dybden. Tilliden er et vigtigt element, som kan opnås i det kvalitative interview ved f.eks. at samtale inden interviewet. Endvidere er der mulighed for at aflæse den nonverbale kommunikation såvel som den verbale. Udfordringerne ved denne fremgangsmåde er, at der kan forekomme irrelevant information samt, at det kan være meget tidskrævende. Den kvalitative metode kendetegnes ved at indhente bløddata⁶³.

4.2 Valg af informanter

For at opbygge tillid har vi valgt at tage ud til træninger og være iblandt brugergruppen før eventuelle interview. Efterfølgende har vi valgt bestemte spillere ud fra forskellige træninger, i forhåbning om at få individer, som er på differencerede niveauer i livet. Det har dog ikke været muligt at skaffe kontakt til de sværest stillede spillere. Spillere med svære psykiske problemer og/eller hjemløse med svære misbrugsproblemer deltager efter sigende ikke i de lokale træninger på nuværende tidspunkt⁶⁴. Derfor tilhører de fire informanter en lidt bedre stillet gruppe.

4.3 Beskrivelse af spillerne fra hjemløselandsholdet og de lokale træninger

Under observationerne ses et nuanceret billede af målgruppen. Aldersmæssigt er landsholdsspillerne fra starten af 20'erne til starten af 40'erne⁶⁵, hvorimod spillerne fra de lokale træninger har lidt højere skel, idet gennemsnitsalderen generelt er højere og enkelte spillere er i slut 50'erne⁶⁶. Udseendemæssigt er spillerne meget forskellige. Der er muskuløse som spinkle, nogle er høje, andre er lave og nogle er dækkede med store tatoveringer.⁶⁷ Spillernes er forskelligt klædt. De fleste spiller i træningstøj, dog er andre med cowboybukser, strikbluser, veste og huer⁶⁸. De færreste af spillerne ejer et par indendørssko⁶⁹. Nogle af landsholdsspillerne og trænerne er iført tøj, hvorpå der står trykt "Ombold" eller "Træner"⁷⁰.

4.4 Beskrivelse af interviewpersonerne

Vi er bekendt med informanternes rigtige navne, men vi har af etiske årsager valgt at anonymiserer disse og i stedet anvende andre navne.

⁶³ Harboe (2008): s. 38-39

⁶⁴ Se bilag 4, s. 51

⁶⁵ Se bilag 1, s. 46

⁶⁶ Se bilag 4, s. 54

⁶⁷ Se bilag 1, s. 46

⁶⁸ Se bilag 6, s. 54

⁶⁹ Se bilag 2, s. 48

⁷⁰ Se bilag 1, s. 46

Bent

Bent er i starten af 50'erne og bor i København. Han har tidligere været hjemløs af flere omgange fra ungdomsårene og til nu, hvor han boede på gaden f.eks. på kirkegårde og bænke. Han har netop fået tildelt en 1-værelses lejlighed gennem Københavns Kommunes Hjemløseenhed. Bent modtager kontanthjælp og har søgt førtidspension, men han har i gennem hele livet arbejdet i kortvarige ansættelser. I perioder har han haft et stort alkohol indtag. Bent har et voksent barn, som han jævnligt har kontakt med. Han har været med i Ombold fra begyndelsen, hvor han samlede et herbergshold og fungerede som træner. Efterfølgende har han været på hjemløselandsholdet ad to omgange. Bent har igennem hele perioden været aktiv og har hjulpet til med det praktiske arbejde i Ombold.⁷¹

Anders

Anders er i starten af 40'erne og er netop flyttet på et herberg i København. Inden da boede han på gaden i 3 ½ år. Anders har modtaget kontanthjælp de sidste 15 år og forventer ikke at komme på arbejdsmarkedet igen pga. stor gæld til det offentlige. I de tidlige voksenår var han bl.a. ude at sejle og havde et selvstændigt servicefirma med flere ansatte, som gik konkurs. Han har haft et stort alkoholindtag, men det er i dag væsentlig reduceret. Han kommer i dag dagligt til et aktiveringstilbud i København, men har tidligere mest opholdt sig i et skur med andre fra nabolaget. Anders har 7 børn, men har pt. ingen kontakt med disse pga. manglende bopæl. Han har i et lille års tid været med i Ombold som gadeplanspiller.⁷²

Michael

Michael er i starten af 40'erne og bor i København. Han har tidligere haft et alkohol- og stofmisbrug, men han har i dag været alkoholfri i knap ½ år. Michael har været hjemløs over flere omgange i sammenlagt i 2 ½ år, hvor han har boet på herberg, dog har han aldrig boet på gaden. Nu har han en 1-værelses lejlighed. Pt. lever Michael af kontanthjælp og sort arbejde, men han vil dog meget gerne i beskæftigelse, hvilket han har haft det meste af livet. Michael har gæld til det offentlige. Han har 1 barn, som han har samvær med hver anden weekend, og derudover har han kontakt til sin familie. Michael har deltaget i Ombold siden 2007, og han har været med på hjemløselandsholdet ad to omgange. Han har i kort tid spillet på gadeplan.⁷³

Gunnar

Gunnar er i slutningen af 40'erne og bor i en forstad til København. Han har tidligere været hjemløs i 8 år over to omgange, hvor han bl.a. sov i et strandtelt, på hotel, i en arbejdsbil, på

⁷¹ Se bilag 12, s. 83 ff.

⁷² Se bilag 11, s. 79 ff.

⁷³ Se bilag 10, s. 66 ff.

herberg og hos bekendte. Hos sidstnævnte sov han bl.a. på en altan sammen med to andre. Gunnar modtager kontanthjælp og har søgt om førtidspension. Han tog i sine ungdomsår en praktisk uddannelse og arbejdede derefter indenfor feltet i 6 år. Pga. nedslidning ophørte det, og han har efterfølgende arbejdet bl.a. i servicebranchen i en årrække. Han har 3 børn, som han har samvær med flere gange ugentligt. Gunnar har tidligere haft et alkoholmisbrug, men han har i dag været på antabus i over 4 år. Han har spillet på gadeplan i sammenlagt 2 år, dog med flere års mellemrum, og startede i sommers som frivillig træner til de lokale træninger.⁷⁴

4.5 Fysiske rammer og interviewsituationen

Rammer for interviewene blev valgt efter informanternes ønske. For Gunnars vedkommende var der tale om faciliteterne efter træning, hvor vi benyttede os af sofaarrangementerne i receptionen. I lokalet var der andre tilstede, men støjen fra disse havde umiddelbart ikke nogen større indvirkning på udsagnene. For at skabe en hyggelig stemning havde vi medbragt kage og købt kaffe. Interviewet havde en varighed på knap 2 timer delt over to gange. Michael foreslog by og sted, og vi fandt derefter en afsides café i et storcenter i området. Efter køb af kaffe placerede vi os i de behagelige sofaer på stedet. Interviewet varede 2 timer, hvoraf den første time var uforstyrret udover enkelte forbipasserende. I den anden halvdel af interviewet kom andre kunder dertil. Under selve interviewet var der en let stemning, og han snakkede videre selv efter diktafonen var slukket. Med Anders havde vi aftalt tid og sted på hans daglige aktiveringssted, men han var ikke at finde, da han var ude af huset. Efter nogen ventetid ankom han i al hast, afhentede hurtigt sin frokost, som han indtog under interviewet. Interviewet havde en varighed på ½ time, da han havde en anden aftale herefter, hvilket tempoet i interviewet også bar præg af. I kaffestuen, vi befandt os i, var der under det meste af interviewet andre spisende tilstede samt forbipasserende. Bent inviterede os hjem i sin 1-værelses lejlighed, hvor han bød på the og vores medbragte småkager kom på bordet. Til at starte med sad vi i køkkenet, men bevægede os efter nogen tid ind i stuen, hvor han på sin computer viste os billeder og videoklip fra sin tid i Ombold. Besøget havde en varighed på over 3 timer. Bent havde stor interesse i at fortælle sin historie. Afslutningsvis opfordrede han os til at komme igen.

4.6 Ethiske overvejelser

Til trods for at vi inden brugerinterviewene allerede havde mødt nogle af informanterne, valgte vi indledende inden hvert interview at give en kort introduktion af os selv, projektet samt formålet med interviewet. Derudover gjorde vi informanterne opmærksomme på, at det

⁷⁴ Se bilag 9, s. 58 ff.

til enhver tid var muligt at sige til, hvis der var behov for pauser, der var dele vedkommende ikke ønskede at svare på eller hvis der var noget som de fandt uklart eller ønskede uddybet. Tilladelse til at anvende diktafon samt offentliggørelse blev indhentet, og vi gjorde informanterne opmærksomme på, at det ville blive anonymiseret i form af andre navne og andre informationer såsom stednavne, der kunne identificere vedkommende. Dernæst udfyldte vi feltarbejdsaftalerne i fællesskab og tilføjede de netop indgåede aftaler.

4.7 Socialfaglige overvejelser

Når det tilstræbes at opnå optimale forhold for en god kommunikation⁷⁵ i arbejdet med svært udsatte grupper, er det i særdeleshed vigtigt at gøre sig nogle socialfaglige overvejelser. Vi havde derfor fokus på vores sprogbrug ved udformningen af interviewguidene samt i selve interviewsituationen, den nonverbale kommunikation⁷⁶, nedtonet påklædning samt de gode retningslinjer for interview⁷⁷. De gode retningslinjer indebærer bl.a. kun at have én pointe pr. spørgsmål for at mindske evt. utryghed for informanten. Desuden var vi opmærksomme på, hvordan vi omtalte interviewene overfor spillerne. Frem for at benytte ordet ”interview” spurgte vi, om de havde lyst til at snakke med os, og at vi forventede, at det havde en varighed på mindst 1 time. Derudover havde vi fokus på, at spillerne ikke skulle have nogle udgifter forbundet med interviewet. Derfor betalte vi en kop kaffe til de to spillere, som vi mødtes med under cafélignende forhold og medbragte lidt kage til interviewet, hvor vedkommende havde inviteret os hjem til sig.

4.8 Databearbejdning

Eftersom alle interviewene blev optaget på diktafon, havde vi efterfølgende mulighed for at transskribere disse. Lydoptagelserne gjorde det muligt at udarbejde en detaljeret gennemgang af interviewene, hvilket også gav flere nuancer i udsagnene. Derved var det også muligt at gengive tonefald og pauser, og at se udsagnene i denne kontekst⁷⁸. Vi oplevede, at udsagn pludselig kunne få en anden betydning ved gennemgang af det sagte. Transskriptionerne gav desuden mulighed for at anvende direkte citater i analysen. Endvidere valgte vi at skrive feltnotater under observationerne og efterfølgende udarbejde en detaljeret beskrivelse.

4.9 Analysestrategi og kodning

Vi har benyttet os af farvekodning til at danne os et overblik over de transskriberede interview. Farvekodning betyder, at transskriptionerne er inddelt i en række kategorier med

⁷⁵ Andersen (2002): s. 77

⁷⁶ Ibid., s. 76

⁷⁷ Kvale (1997): s. 137

⁷⁸ Ibid., s. 161-162

hver sin tilknyttede farve. Det vil sige, at vi har givet hver informant en bestemt farve, og herefter kategoriseret udsagnene under fysisk-, psykisk-, socialt udbytte m.m. I analysen har vi arbejdet ud fra disse kategorier, hvor vi har inddraget citater fra transskriptionerne og empiri fra observationerne. Vi har anonymiseret informanterne ved at give dem andre navne, og vi har derved haft mulighed for at navngive citaterne i analysen. Ved at bruge denne fremgangsmåde har det været muligt at holde de forskellige udsagn op mod hinanden.

4.10 Projektets generaliserbarhed og validitet

Under behandlingen af empirien har vi haft i mente, at empirien bygger på individuelle forhold, hvorfor det er svært generaliserbart. På trods af at det er vanskeligt at generalisere ud fra de fire kvalitative interview, er det dog muligt at se en tendens, idet der er nogle væsentlige dele, der går igen i samtlige interview. I kraft af at vi har valgt at observere, har vi fået en større kontaktflade til spillerne, hvilket har gjort det muligt at se om udvalgte dele af udbyttet, såsom glæden ved fodbolden, også gør sig gældende for de observerede. Ved både at anvende undersøgelsesmetoderne observationer og kvalitative interview, havde vi mulighed for at triangulere imellem disse og teorien. Dermed blev validiteten øget.

KAP. 5 – PROJEKTETS TEORETISKE UDGANGSPUNKT

Vi har valgt at inddrage dele af Pierre Bourdieus teori for bedst muligt at kunne besvare problemformuleringen omkring det selvopfattede fysiske, psykiske og sociale udbytte for de fire informanter under og efter forløbet i Ombold. Vi vil anvende Bourdieus begreber habitus, felt og forskellige kapitaler, idet hans begreber kan synliggøre informanternes udbytte.

5.1 Pierre Bourdieu

Bourdieu (1931-2002) blev en af de mest betydningsfulde sociologer i det 20. århundrede⁷⁹. Han undersøgte de samfundsmæssige og sociale forhold, som præger individet, og han arbejdede på at forene teori og praksis⁸⁰. Ifølge Bourdieu indgår individer altid i sociale relationer og i samfund, som på en eller anden måde er inddelt i hierarki⁸¹. Bourdieu opererede i sin teori med begreberne *habitus*, *felt* og *kapital*⁸².

5.2 Habitus

Individer bliver påvirket af det samfund og i den historiske tid, de lever i⁸³. I kraft af individers oprindelse og erfaringer i det sociale rum vil de udvikle en forskellig habitus⁸⁴.

⁷⁹ Wilken (2007): s. 7

⁸⁰ Jerlang (2009): s. 113

⁸¹ Wilken (2007): s. 9

⁸² Jerlang (2009): s. 114

⁸³ Ibid., s. 114

⁸⁴ Järvinen (2004): s. 15

Habitus defineres som det, mennesker gør med udgangspunkt i deres forståelse af den situation, de er i⁸⁵. Alle de sociale erfaringer, som et individ får, optages og lagres i kroppen, hvilket udgør individets habitus. Derfor definerede Bourdieu habitus som en kropsligt lagret erfaring. Alle de sociale erfaringer bruger individet til at møde verden med.⁸⁶ Da det sociale liv er uforudsigeligt, må individet improvisere sig gennem tilværelsen. Individets habitus er afgørende for dets måde at opfatte, forstå og handle på. Der er tale om, at individet handler ud fra nogle for-forståelser.⁸⁷ I og med at habitus udvikles gennem individets sociale erfaringer, er habitusen ikke statisk. Den påvirkes og udvikles gennem hele livet.⁸⁸ Selvom habitus er i konstant udvikling og derved dynamisk⁸⁹, bliver den dog mest påvirket i starten af individets sociale liv⁹⁰. Habitus er på samme tid individuel, kollektiv og samfundsmæssig. Den er individuel, idet den udvikles gennem individets tidligere erfaringer, og grundet at alle individer har en unik livshistorie. Habitus er også individuel, i og med at individet både påvirkes i det sociale rum og samtidig præger de sociale relationer, det indgår i. Desuden er habitus også kollektiv, da den tilegnes i et socialt miljø, hvor der oftest er en samhørighed og en fælles forståelse. Desuden er habitus samfundsmæssig, idet den påvirkes af det samfund, individet lever i.⁹¹

5.3 Felt

Ifølge Bourdieu består samfundet af flere felter i det sociale rum. Hvert felt har hver deres logik, magtrelationer og krav, hvilket adskiller de forskellige felter fra hinanden.⁹² Felter kan beskrives som sociale arenaer, som praksis udspiller sig indenfor⁹³. For at få adgang til et givent felt, skal individet ifølge Bourdieu besidde bestemte former for kapital i form af eksempelvis kvalifikationer og egenskaber. For eksempel kan et individs habitus udvikles til at passe til et bestemt felt ved at få et fodbold-trænerkursus. Det vil give individet nogle kompetencer og viden til at træne et fodboldhold. Dog kan kundskab og indsigt i fodbold i et felt være en kapital, men i et andet felt vil denne viden ikke have relevans.⁹⁴ Bourdieu beskriver feltbegrebet således: ”Den sociale virkelighed eksisterer så at sige to gange, i tingene og i sindene, i felterne og i habitus, udenfor og indeni agenterne.”⁹⁵ I hvert felt

⁸⁵ Wilken (2007): s. 43

⁸⁶ Jerlang (2009): s. 114-115

⁸⁷ Wilken (2007): s. 43

⁸⁸ Jerlang (2009): s. 114-115

⁸⁹ Wilken (2011): s. 46

⁹⁰ Järvinen (2004): s. 15

⁹¹ Wilken (2007): s. 44

⁹² Jerlang (2009): s. 118

⁹³ Wilken (2007): s. 46

⁹⁴ Jerlang (2009): s. 118-119

⁹⁵ Wilken (2011): s. 51

deltager individer ifølge Bourdieu i en række sociale kampe om magt og indflydelse⁹⁶ både internt og i forhold til andre felter⁹⁷. Derfor gælder det i felterne om at være i besiddelse af kapital⁹⁸. Bourdieu hævder, at det sociale rum er hierarkisk inddelt efter felters grad af kapital. Desto mere kapital et felt er i besiddelse af, desto højere placering i det sociale rum.⁹⁹

5.4 Introduktion af kapitalerne

Ifølge Bourdieu findes der flere forskellige slags magt i et samfund, som er knyttet til forskellige kapitalformer¹⁰⁰. Han opererede med tre former for kapital; økonomisk kapital, social kapital og kulturel kapital.¹⁰¹ Bourdieu så samfundet som et socialt rum bestående af relationer mellem individer, som befinder sig i bestemte positioner. Positionerne bestemmes af, hvor meget kapital, individerne er i besiddelse af.¹⁰² Ifølge Bourdieu kan individer og sociale grupper få status og magt gennem de forskellige kapitalformer, idet disse bliver tillagt en værdi. I det sociale rum bliver disse værditilskrivninger og fordelinger af kapitalformer accepteret som naturlige og nærmest uundgåelige.¹⁰³ Der er ingen klare skillelinjer mellem kapitalerne, eftersom de gensidigt kan omdannes til andre kapitalformer¹⁰⁴. Økonomisk kapital kan eksempelvis omveksles til både social kapital og kulturel kapital, i og med det forøger individets muligheder for at deltage i aktiviteter såsom teaterforestillinger, familieudflygter, koncerter og uddannelse. Det samme gør sig gældende for de øvrige kapitaler. Kapitalformerne kan ifølge Bourdieu anvendes til at analysere status, magt og social position i samfundet. Besiddelse af kapital kan være ensbetydende med at have magt¹⁰⁵, hvilket samtidig kan give status¹⁰⁶.

5.5 Social kapital

Social kapital henviser til det udbytte, individet får gennem sine relationer og forbindelser. Det gælder relationer til familie, venner, kollegaer og interesseorganisationer.¹⁰⁷ Eftersom social kapital består af relationer mellem individer, kan kapitalen være svær at få øje på. Dog kan den have synlige effekter.¹⁰⁸ Derudover refererer denne kapitalform også til potentielle ressourcer, som individet kan komme i besiddelse af gennem sit netværk og forbindelser¹⁰⁹.

⁹⁶ Wilken (2007): s. 46

⁹⁷ Järvinen (2004): s. 16

⁹⁸ Wilken (2007): s. 46

⁹⁹ Pedersen (2010): s.130

¹⁰⁰ Wilken (2007): s. 46

¹⁰¹ Jerlang (2009): s. 120-122

¹⁰² Järvinen (2004): s. 15

¹⁰³ Wilken (2007): s. 10

¹⁰⁴ Ibid., s. 49

¹⁰⁵ Pedersen (2010): s.123

¹⁰⁶ Jerlang (2009): s. 122

¹⁰⁷ Wilken (2007): s. 66

¹⁰⁸ Svendsen (2006): s. 39

¹⁰⁹ Hegedal (2007): s. 14

5.6 Kulturel kapital

Kulturel kapital refererer bl.a. til mængden af viden, informationer, vaner, god sprogbrug og uddannelse. Kulturel kapital har tre former; en kropslig, en objektiviseret og en institutionaliseret form. Den kropslige form er en del individets habitus¹¹⁰. Den henviser til bestemte former for materialitet, som individet værdsætter. Den materielle form relaterer bl.a. til musik, arkitektur, kunst og litteratur¹¹¹. Endelig er denne kapital også institutionaliseret, hvilket kommer til udtryk i form af bl.a. uddannelser og titler¹¹². Kulturel kapital opnås primært gennem familien og uddannelsesinstitutioner. Den opnåede kapital i familien er mere værdifuld end den, der opnås i uddannelsessammenhænge, eftersom familierelationerne påvirker individets muligheder for gennemførelse og udbytte af uddannelse.¹¹³

5.7 Økonomisk kapital

Den økonomiske kapital henviser bl.a. til formue, velstand og indkomst¹¹⁴. Bourdieu refererer desuden til genstande, som er relativt lette at omsætte i penge, hvilket eksempelvis kan være skøder, værdipapirer og ejendomme¹¹⁵. Derudover henviser denne kapital også til mulighederne for at besidde ejendomsret, pengeressourcer, økonomisk magt og indflydelse¹¹⁶.

KAP 6. – ANALYSE & DISKUSSION

På baggrund af problemformuleringen ønsker vi at undersøge, hvad det selvopfattede fysiske, psykiske og sociale udbytte er for to tidligere landsholdspillere og to nuværende spillere fra de lokale træninger under og efter forløbet i Ombold. Vi er opmærksomme på, at udbyttet kan skyldes en række faktorer og Ombold blot er et element, der spiller ind i det samlede billede. Grundet livets kompleksitet er det ikke muligt at sætte lighedstegn mellem en påvirkning og et eventuelt udbytte. For at besvare problemformuleringen på bedste vis, har vi valgt opdele analysen i fem kategorier ud fra Bourdieus teori om habitus, felt, social-, økonomisk- og kulturel kapital. I hver kategori er informantens udgangspunkt overfladisk beskrevet, da dette er med til at tegne et billede af deres samlede udbytte under og efter forløbet. Informanternes selvopfattede udbytte er inddelt under Bourdieus begreber, men vi er opmærksomme på, at kapitalernes flydende skillelinjer gør det muligt at placere udbyttet i flere kapitalformer.

¹¹⁰ Jerlang (2009): s. 121

¹¹¹ Wilken (2007): s. 67

¹¹² Jerlang (2009): s. 121

¹¹³ Wilken (2007): s. 67

¹¹⁴ Pedersen (2010): s.125

¹¹⁵ Wilken (2011): s. 58

¹¹⁶ Jerlang (2009): s. 120

6.1 Habitus

Ifølge Bourdieu er habitus de kropsligt lagrede sociale erfaringer, som er blevet til gennem det levede liv. Individet bruger disse erfaringer til at navigere sig i omverdenen.¹¹⁷ Fælles for alle fire informanter er, at de i perioder i deres liv har været hjemløse. For Michaels vedkommende har hjemløsheden bestået af ophold på herberger og kortvarige ophold hos familie. Anders har boet på gaden, men han har for nylig fået tildelt et værelse på et herberg. For Gunnars vedkommende har der været tale om, at han både har opholdt sig på herberger, hos bekendte, herunder på en altan med to andre, og på gaden, hvor han bl.a. boede i et strandtelt. Lignede gør sig gældende for Bent. Han fortæller om en periode som hjemløs, hvor han befandt sig på gaden og sov på kirkegårde:

”Jeg er altid smart, ikke, fordi det sidder også i baghovedet. Jeg passer altid på. Så finder jeg altid steder, hvor jeg har fuld udsigt, hvor ingen kan se mig, så jeg kan slappe af (...) Så har jeg sådan et regnsæt. Det tager jeg bare over mig. Så skal det sgu nok gå. (...) Jeg har sovet på kirkegårde, kirkegårde. Det er meget godt, fordi der er bænke omme bagved.”¹¹⁸

Bourdieu vil hævde, at informanternes sociale erfaringer som hjemløse har en indvirkning på deres habitus. Det skyldes, at hjemløsheden bliver en kropsligt lagret erfaring, hvilket informanterne herefter kan anvende til at orientere sig i omverdenen.¹¹⁹ Udover hjemløsheden har alle informanterne haft erfaringer med misbrug, hvoraf fællesnævneren af de indtagede rusmidler har været alkohol. Det fremgår af Gunnars interview, at hans misbrug eskalerede i 2006 inden han første gang deltog i Ombold gennem et herberg. Han udtrykker, at misbruget på det tidspunkt lige såvel kunne have medført døden: *”Jeg kunne ligeså godt have drukket mig ihjel, og havde nok også gjort det.”¹²⁰* Eskaleringen af misbruget betød, at Gunnar søgte professionel hjælp og kom i misbrugsbehandling, hvor han var afholdende i et år. Kort tid efter at Gunnar var røget tilbage i misbruget, startede han i Ombold i 2007, hvor han igen kom på antabus. I dag har Gunnar været på antabus i fire år. Det tidligere misbrug og afvænningsen har begge en betydning for Gunnars habitus, i og med at alle sociale erfaringer, der tilegnes gennem livet, har en indvirkning på individets habitus¹²¹. Gunnar fremhæver dog, at afvænningsen ikke direkte skyldtes Ombold, men egen indsats. På trods af at han giver udtryk for, at afvænningsen ikke er Ombolds fortjeneste, kan der stilles spørgsmålstegn ved, om Ombold har været en medvirkende faktor. Det er bemærkelsesværdigt, at Gunnar valgte at

¹¹⁷ Pedersen (2010): s.127

¹¹⁸ Se bilag 12, s. 85

¹¹⁹ Pedersen (2010): s.127

¹²⁰ Se bilag 9, s. 58

¹²¹ Wilken (2011): s. 44

gå i behandling for anden gang kort tid efter, at han er kom ind i de nye omgivelser i Ombold, samt at det denne gang er lykkedes ham at fastholde afholdelsen. Desuden udtrykker Gunnar i anden forbindelse, at Ombold har været et positivt holdepunkt for ham i svære perioder: *”Ombold var med til at holde mig kørende. Det er klart, at jeg har mange dårlige oplevelser på baggrund af det med børnene, hvad der sker. Øhm... Så havde jeg mange gode oplevelser med fodbolden.”*¹²²

Alle informanternes er enige om, at de nye omgivelser og fodbolden har haft en stor betydning i deres liv. Bent og Michael fra hjemløselandsholdet udtrykker også, at fodbolden har holdt dem kørende, hvilket bl.a. fremkommer i det følgende citat med Bent: *”Men fodbolden har holdt mig oppe.”*¹²³ Anders giver udtryk for, at deltagelsen i de lokale træninger har rettet ham op. Ifølge Bourdieu kan de nye omgivelser påvirke individets habitus, idet forandring i habitus er forbundet med forandring i det ydre miljø¹²⁴. Informanternes habitus er dermed blevet påvirket i kraft af det nye miljø i Ombold. Desuden fremkommer det i interviewet med Anders, at det har en stor betydning at komme ud i nye omgivelser og have en aktivitet i en ellers ensidig hverdag. Betydningen ligger ifølge Anders’ udsagn bl.a. i, at det har en indvirkning på selvværdet:

*”Det betyder du får et bedre selvværd.. Kommer ud og ser nogle andre ting, kommer andre steder hen... Der er nogle mennesker, de kommer ikke længere end dertil.. Forstå mig ret.. Eller også er det lige fra kiosken og over til torvet ik.”*¹²⁵

Ifølge Bourdieu er habitus forbundet med individets måde at føle, tænke og handle på¹²⁶. Eftersom selvværdet knytter sig til individets følelser og tænkemåde, vil Bourdieu dermed hævde at Anders’ habitus er blevet ændret. Desuden har Bents handlemåde, derved habitus, ændret sig pga. fodbolden, eftersom det har afholdt ham fra at drikke: *”Hvis jeg nu ikke havde fodbolden der, at tage mig af eller at deltage i, hvad var der så sket? Så er jeg helt sikker på at jeg havde drukket. Det havde jeg.”*¹²⁷ I og med at habitus er dynamisk og bliver påvirket af sociale erfaringer¹²⁸, vil Bourdieu dermed hævde, at misbrug også har en betydning for individets habitus. Som det fremkommer i Michaels interview, kan misbrug påvirke måden hvorpå, individet omgås andre mennesker: *”Når man ligesom har været i det der misbrug, så*

¹²² Se bilag 9, s. 63

¹²³ Se bilag 12, s. 86

¹²⁴ Wilken (2007): s. 45

¹²⁵ Se bilag 11, s. 80

¹²⁶ Wilken (2011): s. 44

¹²⁷ Se bilag 12, s. 86

¹²⁸ Wilken (2007): s. 42-43

*er man sku pænt ligeglad med andre mennesker.*¹²⁹ Han fortæller desuden, at det intensive landsholdsforløb har været med til at ændre den sociale adfærd, i og med forløbet har medført, at spillerne har støttet og draget omsorg for hinanden:

*”Og det har jo også været sådan igennem Ombold, at så har vi været gode til, fordi at vi har så boet sammen i de der weekender og sådan noget, (...) men der er sådan blevet brugt tid på, at når man mødte hinanden, så krammede man sgu lige hinanden. Og man ligesom sørgede for hinanden.. Og hvis man kunne se, at der var én der var ked af det, så gik man selvfølgelig over og spurgte om det var noget de ville snakke om.”*¹³⁰

Derved fremgår det af citaterne, at Michaels forløb i Ombold har ændret hans habitus og dermed hans måde at føle, tænke og handle på.

6.2 Felt

Ifølge Bourdieu anses felter som forholdsvis uafhængige sociale arenaer i det sociale rum¹³¹. Eftersom vores fire informanter har deltaget i to forskellige grene i Ombold, hjemløselandsholdet og lokale træninger, er feltbegrebet opdelt efter disse to sociale arenaer. Selvom de to lokale træninger har forskellige lokationer, anses de som ét felt, eftersom det er den samme målgruppe, og adskillige spillere deltager begge steder. De fysiske rammer for begge sociale arenaer er placeret i København, hvoraf hjemløselandsholdet og den ene lokale træning har samme lokation i centrum af byen:

*Graffiti på gademurerne, dyttende biler og høje huse i alle retninger præger gadebilledet. Ned langs med gaden er cafeer og butikker og direkte overfor Fodboldfabrikken ligger et jobcenter. Indenfor kort afstand ligger også Hovedbanegården, Halmtorvet og Istedgade. På vores vej krydser vi til tider nogle individer, der lader til ikke at være helt ved deres fulde fem.*¹³²

På trods af store forskelle i opbygningen af hjemløselandsholdet og de lokale træninger, er der alligevel nogle overordnede ligheder i de to arenaer. Af ligheder kan nævnes de fastsatte fælles normer og regler i Ombold, som gør sig gældende for begge felter. Sat i relief til teorien vil der indenfor ethvert givent felt være nogle fundamentale regler¹³³. I Ombolds regi er der bl.a. tale om en non-alkoholpolitik, som indebærer, at der ikke må indtages alkohol under aktiviteterne. Denne politik bygger på et ønske om at danne sunde relationer blandt

¹²⁹ Se bilag 11, s. 53

¹³⁰ Se bilag 10, s. 69

¹³¹ Wilken (2011): s. 52

¹³² Se bilag 3, s. 48

¹³³ Wilken (2007): s. 50

spillerne, hvor samværet er alkoholfrit, og hvor det ikke er tilladt for spillerne at låne af hinanden. Det kan være penge såvel som cigaretter eller andet¹³⁴. Ifølge Bourdieu er det ikke muligt at deltage i et felt uden at acceptere dets grundlæggende spilleregler¹³⁵. For at kunne deltage i Ombolds aktiviteter har spillerne fra begge felter derfor været nødsaget til at indvilge i de alkoholfrie retningslinjer. Anders giver udtryk for at spillere, der ønsker at drikke, bliver bedt om at forlade de lokale træninger: *”så bliver de bedt om at gå et andet sted hen at drikke. Og, ellers må de ikke spille med.”*¹³⁶ Non-alkoholpolitikken er ikke længere blot Ombolds overordnede regler ifølge en medarbejder fra Ombold, eftersom det er blevet en almindelig kutyme blandt spillerne, der også selv påpeger reglen overfor hinanden og tilskuere:

*Sidder nogen tilskuere og drikker, beder spillerne dem som regel selv om at lade være med dette, ved at fortælle, at der er en del, som forsøger at holde sig fra flasken, og at det derfor ikke er så hensigtsmæssigt. Hun giver et eksempel fra en turnering, hvor en gruppe af faste tilhængere blev bedt om at fjerne øllene, og kort tid efter sad de alle med en kop kaffe i stedet.*¹³⁷

For Michael og Anders har alkoholpolitikken betydet, at de har reduceret deres alkoholindtag ved indtrædelse i felterne, hjemløselandsholdet og de lokale træninger. I samtlige observationer fremkommer det også, at der ikke indtages alkohol under træningerne¹³⁸. Michael udtrykker i interviewet, at det på trods af kroppens afhængighed, har været muligt for ham at undlade at indtage alkohol i de givende timer, som landsholdstræningen har varet: *”(...) kroppen manglende noget, men det ligger du sgu ikke mærke til når man løber rundt og spiller fodbold og er sammen og griner, og har det godt... Men det var så kun de der 6-7 timer måske.”*¹³⁹ Samtidig fremkommer det desuden af citatet, at alkoholafholdelsen udelukkende har varet indtil Michael er trådt ud af landsholdsfeltet. Eftersom det virker som om, at Bourdieu ikke beskæftiger sig meget med ind- og udtrædelse af felter, er det ikke muligt at komme dette nærmere. På trods af Ombolds alkoholpolitik, er der dog tale om at medarbejderne i organisationen skaber deres egne logikker. Dette stemmer overens med Bourdieus teori om felter, idet han finder, at felter udvikler en vis form for egen-logik¹⁴⁰. Egen-logikken fremkommer ved, at det ifølge Ombold er tilladt at deltage med en funktionspromille, da de udtaler, at spillerne kan virke mere berusede, hvis de ikke har

¹³⁴ Se bilag 3, s. 49

¹³⁵ Wilken (2011): s. 55

¹³⁶ Se bilag 11, s. 81

¹³⁷ Se bilag 3, s. 49

¹³⁸ Se bilag 1-7

¹³⁹ Se bilag 10, s. 71

¹⁴⁰ Pedersen (2010): s.127

drukket eller taget stoffer¹⁴¹. Under observationerne har det ikke været synligt, hvorvidt spillerne har været påvirkede eller ej, udover et enkeltstående tilfælde¹⁴². På trods af at alkoholpåvirkningen ikke har været synlig, fremkommer det dog i interviewet med Michael, at alkoholindtagelse er sket bag lukkede døre på træningslejre for hjemløselandsholdet: ”(...)vi andre vi røg hash, når Janek og dem de var gået i seng om aftenen. Eh, så. De kom så over, og lige så snart de så, hvad vi skulle lave, så var det lige som om, at så listede de af, ik.. For ikke at falde i.”¹⁴³

Ifølge Bourdieu harmonerer habitus med de givende felter og dets regler, som individet deltager i¹⁴⁴. Dog stemmer dette ikke overens med Michaels citat, idet landsholdsspillerne drikker i det skjulte og derved ikke overholder feltets regler.

Foruden normen omkring det alkoholfrie miljø under træningerne, er en af de mest tydelige ligheder indenfor begge felter den fælles glæde ved fodbolden. Udover at det fremgår af interviewene med samtlige informanter, fremkommer det også i flere observationer: *Tempoet er højt. Der er en glæde og en gejst blandt spillerne, der kan mærkes helt på tilskuerrækkerne.*¹⁴⁵ Bourdieu hævder, at felter udvikler deres egne værdier¹⁴⁶, hvilket stemmer overens med Ombolds udtalelse omkring målgruppen. De udtaler, at Ombold har et rummeligt miljø, hvor der er plads til alle, og det gælder begge felter: *”Der bliver ikke set skævt til nogen i Ombold. De kan sammenligne sig med hinanden og de har noget at tale om. De har det til fælles, at de skiller sig meget ud og de er specielle.”*¹⁴⁷

Grundet den store rummelighed medfølger mange individuelle nuancer hos spillerne. Af nuancer kan der være tale om alt fra alder og fysiske forhold til private problemstillinger såsom boligsituation, familierelationer og graden af misbrugsproblematikker m.m. I hvert felt er der ifølge Bourdieu værdier, som det giver mening for individet at efterstræbe¹⁴⁸. I begge felter er der forskel på spillernes individuelle problematikker, og hvor meget de har arbejdet med disse. Dette giver mulighed for, at spillere der har rykket sig mest, kan indtræde som rollemodeller, hvilket kan medføre, at de andre spillere forsøger at efterstræbe disse værdier. Omkring landsholdsfeltet udtaler Michael, at de ressourcestærke spillere fungerer som en hjælpegruppe, som de øvrige deltagere har mulighed for at spørge til råds:

¹⁴¹ Se bilag 13, s. 90

¹⁴² Se bilag 1-7

¹⁴³ Se bilag 10, s. 69

¹⁴⁴ Wilken (2011): s. 55

¹⁴⁵ Se bilag 5, s. 52

¹⁴⁶ Wilken (2011): s. 51

¹⁴⁷ Se bilag 13, s. 90

¹⁴⁸ Jerlang (2009): s. 118

”Der var selvfølgelig nogen, der var nået længere end os andre, ehm, og så kunne man få nogle gode råd og spørge ind til hvordan de havde gjort måske, for at komme ud af deres misbrug. Eller hvordan de havde fået et sted at bo. Det var sådan, ligesom sådan en hjælpegruppe.”¹⁴⁹

I forhold til de lokale træninger gør noget lignende sig gældende. Under en observation udtaler en medarbejder fra Ombold, at de mere ressourcestærke spillere er forbilleder for de øvrige spillere¹⁵⁰. Nogle af landsholdsspillerne deltager også i de lokale træninger, hvilket resulterer i yderligere nuancer hos spillerne. Dette medfører, at landsholdsspillerne i det lokale træningers felt kan indtræde som rollemodeller, eftersom de har fået hjælp til deres individuelle problemstillinger, som dermed har medført, at de har haft mulighed for at rykke sig i forhold til misbrug, bo-situation, netværk m.m. For at indtræde i landsholdsfeltet kræves en særlig udvælgelse. Ifølge Bourdieu vil et felt forsøge at opretholde sin magt ved at stille nogle adgangskriterier for deltagelse i feltet¹⁵¹. Disse kriterier gør sig både gældende for de lokale træninger og hjemløselandsholdet, dog stilles højere krav for optagelse i landsholdsfeltet. Ydermere hævder Bourdieu, at feltet definerer en ramme for hvem, der må befinde sig i feltet¹⁵². Udvælgelsen af landsholdsdeltagerne sker blandt Ombolds landsdækkende gadefodboldstævner¹⁵³, og dermed er spillerne fra de lokale træninger inkluderet. På grund af denne form for udvælgelse er der en tæt forbindelse mellem de to felter. I kølvandet af landsholdsdeltagelsen medfølger en status, eftersom hjemløselandsholdet er det ypperste opnåelige indenfor Ombold. Under observationerne fremkommer det, at spillerne fra de lokale træninger følger med i hjemløselandsholdets færden og selv ønsker at være en del af det felt:

Adam spørger indtil om de andre har hørt, hvordan det er gået landsholdet til VM. De lyser op, da emnet kommer på tale (...) En af de unge fyre siger: ”Hold kæft, det må have været en fed oplevelse at komme til Mexico og spille fodbold! Der ville jeg sgu gerne med.”¹⁵⁴

Kort tid efter deltagelsen i VM slutter landsholdsforløbet. Både Michael og Bent har oplevet dét at ryge ud af landsholdsfeltet som en brat afslutning, eftersom landsholdsforløbet har været langt og intenst. Michael udtrykker at spillerne bliver ladet alene efter forløbet:

¹⁴⁹ Se bilag 10, s. 69

¹⁵⁰ Se bilag 4, s. 51

¹⁵¹ Jerlang (2009): s. 118

¹⁵² Jerlang (2009): s. 118

¹⁵³ Ombold: www.ombold.dk/landsholdet/

¹⁵⁴ Bilag 2, s. 48

”Det er også sådan med Ombold, at når man så har været igennem det der 8-9 måneders ting og vi har været til VM.. at så kommer du hjem, og så har det ligesom været at Ombold, så har de bare givet slip på os.. fordi nu var der 10 nye.. Så man har manglet et eller andet, at der var noget opfølgning eller..(...) Fordi lige pludselig har man stået der, og det har været meget intenst og sådan noget ik, og så bum (tryk på bum), så stod man bare der alene, ik.”¹⁵⁵

Det fremkommer senere i interviewet, at Michael efter begge landsholdsforløb er røget ned i et stort hul, og misbruget er fortsat. Han udtrykker desuden, at dette også gælder andre landsholdsspillere: *”Størstedelen er røget ud i deres misbrug.”¹⁵⁶* Både Bent og Michael er enige om, at der mangler opfølgning efter forløbet. Bent udtrykker det således: *”Du kan godt give en vildkat en skål mad eller en skål mælk. Bare gør det. Men du er altså nødt til at gå derud hver dag.”¹⁵⁷* Dette stemmer overens med Bourdieus teori, idet han hævder at individers ufrivillige udtrædelse af et felt, kan medføre oprør og protest eller tilpassethed og accept af situationen¹⁵⁸. De to landsholdsspillere har accepteret den bratte afslutning i feltet, men de gør nu opmærksomme på problematikken. Det er et paradoks, at landsholdsforløbet på den ene side medfører en række forbedringer under forløbet, men at nogle spillere på den anden side falder tilbage i misbrug efter at have deltaget i feltet.

6.3 Social kapital

På trods af individuelle nuancer er der nogle fælles træk i informanternes sociale kapital. Fælles for alle informanterne er, at de tidligere har haft begrænset kontakt til deres familier, hvilket deres sociale kapital har været påvirket af. I og med familierelationerne har betydning for den sociale kapital, er informanternes kapital svækket¹⁵⁹. Dette bekræfter Bent i sin udtalelse i det følgende citat, idet han ikke har haft kontakt til sin mor i 10 år, og at hans far er gået bort for 5 år siden:

”Du skal regne med, jeg ser ikke min familie, vel. Altså jo, jeg snakkede med min mor her. Det er kun fordi, hun er gammel. Ellers har jeg ikke snakket med hende i 10 år eller sådan noget. Forfærdeligt... forfærdeligt. Det er mange ting, ikke. Jeg fik det at vide 3 uger efter min far døde i 2007”¹⁶⁰

Det fremkommer desuden i interviewet med Bent, at faderen var den eneste, han ønskede kontakt med. Den svækkede familiekontakt gør sig også gældende for Anders, da han på

¹⁵⁵ Se bilag 10, s. 70

¹⁵⁶ Se bilag 10, s. 71

¹⁵⁷ Se bilag 12, s. 89

¹⁵⁸ Jerlang (2009): s. 119

¹⁵⁹ Hegedal (2007): s. 14

¹⁶⁰ Se bilag 12, s. 89

nuværende tidspunkt ingen kontakt har til sine børn. Han har et ønske om at opnå dette, så snart hans boligsituation bliver forbedret. Anders har netop fået tildelt værelse på et herberg og er kommet væk fra gaden. Han har dog fortsat ikke mulighed for at realisere ønsket om kontakt til børnene, idet han ikke har en base, hvor samværet kan foregå, men han er et skridt tættere på. Han forventer, at kontakten til børnene bliver en realitet indenfor de kommende to år. Foruden Anders er de øvrige tre informanternes familiære relationer blevet forbedret indenfor de sidste par år, hvilket øger deres sociale kapital. I Gunnars tilfælde har deltagelsen i Ombold betydet, at han har forbedret kontakten til sine børn i og med, at fodbolden har givet dem nogle fælles oplevelser og interesser. Han har bl.a. haft børnene med til de lokale træninger, og de har sammen set hjemløselandsholdet træne:

”Altså, det har været med til at bygge... bygge noget for mig og ungerne, fordi vi har taget til boblehallen sammen og set landsholdet træne.(...) Det har de sgu været glade for, ungerne altså. Skal vi i boblehallen, har det været... ja, for det meste: ”Yeah, nu skal vi af sted.””¹⁶¹

Ifølge Bourdieu får individerne forøget social kapital bl.a. i kraft af deres familierelationer, netværk og ved at være en del af noget¹⁶². Bourdieu vil dermed hævde, at Gunnars sociale kapital øges som følge af den tættere kontakt til familien. Samtidig har Michael fra hjemløselandsholdet og Gunnar fra de lokale træninger begge oplevet en svær ensomhed ved overgangen fra hjemløshed til egen bolig. De giver udtryk for, at det har været en stor omvæltning at gå fra konstant at være omgivet af mange mennesker på herberg/forsorgshjem til at sidde alene i en lejlighed. Gunnar beskriver det således:

”Det giver mig et kammeratskab med nogen af dem, der er her, og samvær, fordi efter jeg har.. efter jeg fik et sted at bo, blev jeg faktisk utrolig ensom, meget meget ensom.. de første par år i min lejlighed.(...) Så får man endelig et sted at bo... (kommer med et lille grin) og så er det faktisk røvsygt, fordi du er placeret i en lejlighed. Også fordi i forsorgshjem, der er der nogle at snakke med.”¹⁶³

Bagsiden af den sociale kapital er, at en isoleret tilværelse betyder, at individet ikke har mulighed for at opnå social kapital. Følgerne heraf kan være stigmatisering og eksklusion fra det øvrige samfund.¹⁶⁴ Gunnars tyngende ensomhed betød, at han havde en begrænset adgang til social kapital, hvilket blev ændret i takt med at han fik et kammeratskab med nogle af de andre spillere. Deltagelsen i OMBOLD har derfor betydet, at Gunnar er kommet ud af

¹⁶¹ Se bilag 9, s. 63

¹⁶² Wilken (2007): s. 66

¹⁶³ Se bilag 9, s. 60

¹⁶⁴ Hegedal (2007): s. 10

ensomheden, og har fået nogle nye relationer og indhold i hverdagen, og dermed har han fået øget sin sociale kapital. På trods af den øgede kapital gennem OMBOLD, er Gunnars omgangskreds i den private sfære fortsat lille, hvilket fremkommer i det følgende citat: *"Jeg har en kammerat, jeg kan tage op til, men han er ved at dø, så det gider jeg sgu ikke."*¹⁶⁵

Deltagelsen i OMBOLD har desuden skabt en form for stabilitet, i og med Gunnar har haft nogle faste ugentlige aktiviteter, hvilket det følgende citat bekræfter: *"Det betyder, at det holder mig i gang med mit liv og min hverdag. Jeg har ikke den ensomhed... Jeg kan ligesom se, at jeg skal i hvert fald lave noget på tirsdag og mandag."*¹⁶⁶ Ifølge Gunnar er ensomheden blevet erstattet med glæde og aktiviteter. Anders udtrykker også, at gadefodboldens aktiviteter har givet nogle gode oplevelser og minder: *"Så har der været en masse fede oplevelser med, med fodbold der. Ombold. At vi har været i Esbjerg og.. Næstved og (...) Ja ja. Så det har vendt lidt om på hele situationen..."*¹⁶⁷ Minder og oplevelser fra aktiviteterne er med til at bygge yderligere bånd imellem spillerne og opbygge et fællesskab. Dette gælder både spillerne fra de lokale træninger og landsholdsspillerne. Et udpluk fra en observation underbygger dette, da Gunnar og en anden spiller fra de lokale træninger gentagende gange snakker om deres holds placeringer til de forskellige stævner. Gunnars hold har adskillige gange vundet i finalen, og han driller derfor den anden spiller med dette:

*Gunnar griner og driller Adam med, at hans tidligere fodboldhold altid har tabt til Gunnars hold, når de 2 hold har mødtes i finalen til stævner. Adam driller igen og siger, at det har været tætte kampe, og at de flere gange kun har vundet på grund af tilfældigheder.*¹⁶⁸

Som det også fremgår af observationen, har Gunnar og den anden spiller fået skabt en relation gennem stævnerne på trods af, at de var på forskellige hold. Dermed er der blevet skabt en løs forbindelse, hvilket ifølge Bourdieu er med til at forøge begge kapitaler¹⁶⁹. I det følgende henviser Gunnar til glæden ved stævnerne og medaljerne, som alle spillere overrækkes: *"Alle får medaljer, så der er altid en masse glæde og den der... Hvad er det, den hedder. Knus, kram og kærlighed. Altså den... den bliver håndhævet, altså... og det overholdes fra alle sider af."*¹⁷⁰ Sloganet "klem, kram og kærlighed" Gunnar henviser til, er oprindeligt et slogan for landsholdet, som også har fundet vej til de lokale træninger. Han udtrykker, at det har betydning for samværet og overholdes af alle parter, hvilket også har betydning for den

¹⁶⁵ Se bilag 9, s. 61

¹⁶⁶ Se bilag 9, s. 60

¹⁶⁷ Se bilag 11, s. 80

¹⁶⁸ Se bilag 5, s. 52

¹⁶⁹ Hegedal (2007): s. 15

¹⁷⁰ Se bilag 9, s. 65

sociale kapital. Ifølge Bourdieu er den sociale kapital ofte ikke synlig og den kan derfor være vanskelig at observere af udefrakommende. På trods af at den kan være svær at få øje på, har den synlige effekter.¹⁷¹ Under observationerne var denne kapitalform dog tydelig: *Der er højt humør, hvor der grines, pjattes og hvor de driller hinanden. Der kommer nogle sammenstød nogle gang, og de spørger herefter til, om vedkommende er okay eller giver high five.*¹⁷² Glæden ved fodbolden og samværet er med til at øge deres sociale kapital. Både til de lokale træninger og på hjemløselandsholdet er der gennem samværet blevet skabt nogle gode relationer og et netværk. Som følge af det intensive forløb på hjemløselandsholdet er der i særdeleshed blevet opbygget nogle gode, langvarige venskaber. Træningslejrene, hvor der tilbringes flere dage sammen, er med til at danne disse tætte bånd, hvilket fremkommer i interviewet med Michael:

*”Vi holdt rigtig meget af hinanden der, ik. Så man fik snakket med hinanden om en masse ting. Og det var midt ude i den skov der ikke.. Så var der to som jeg knyttede mig meget til. Og så gik vi sku en tur i skoven og snakkede om alt muligt, ik. Og ligesom kunne bruge hinanden. Fordi vores mål alle sammen var jo at få et ordentligt liv, ik.”*¹⁷³

Ifølge Bourdieu danner individet social kapital gennem tætte og løse forbindelser og netværk¹⁷⁴ og denne kapital skal, som alle øvrige kapitaler, opfattes som ressourcer i samfundet¹⁷⁵. Af ressourcer kan der for Anders og Michaels tilfælde nævnes træning i socialt samvær uden alkohol- og stofindtagelse under fodboldtræningen, hvilket dermed øger deres sociale kapital. Omvendt kan det være en ulempe at samle hjemløse og andre socialt udsatte i en gruppe, da de kan blive fastholdt i den position og omgangskreds. Af interviewet med Michael fremkommer det, at spillerne der drikker, finder sammen. Dog har det alkoholfrie samvær på hjemløselandsholdet i dag givet Michael et nyt netværk, hvor alkoholen ikke er omdrejningspunktet. Til spørgsmålet omkring hvad han fik ud af forløbet, svarer han:

*”... Et netværk og nogen ædru og clean mennesker, som jeg har mødt igennem Ombold Og som jeg stadigvæk har.. Så det var anderledes, fordi ellers så var det jo misbrugere, eller.. fra det miljø, som jeg snakkede med, ik.. Ehm. Og jeg snakker ikke med nogen mere, der har nogen misbrugsproblemer..”*¹⁷⁶

¹⁷¹ Svendsen (2006): s. 39

¹⁷² Se bilag 2, s. 47

¹⁷³ Se bilag 10, s. 69

¹⁷⁴ Hegedal (2007): s. 15

¹⁷⁵ Hegedal (2007): s. 13

¹⁷⁶ Se bilag 10, s. 78

I forhold til Anders har deltagelsen i de lokale træninger betydet en markant reducere af alkoholindtaget. Han indtager i dag 70-80 % mindre alkohol. OMBOLDs non-alkoholpolitik betød for Anders, at han ved første træningsdag måtte trods trangen til alkohol og undlade at indtage alkohol under træningen: ”(...) så fik jeg en kold tyrker til den første træningsdag de havde ovre på Pragsboulevard. (...) Så har jeg formindsket mit drukforbrug med 70-80 % eller sådan noget.”¹⁷⁷ Foruden ressourcen bestående af det alkoholfrie samvær, har Michael i mødet med de andre landsholdsspillere i dag fået endnu en ressource gennem én af sine medspillere på hjemløselandsholdet. Michael har mulighed for at trække på medspillerens ressourcer i svære tider, hvilket er medvirkende til at holde ham fra misbrug:

*”Og hjælper hinanden hvis det nu er, at man lige har haft det svært der.. Eller, hvis der nu var en aften for eksempel, hvor jeg fik lyst til at ryge hash eller.. drikke mig stiv eller et eller andet. Så ved jeg, at.. ham den ene, hvis jeg ringer til ham, så skal han nok få snakket mig fra det, ik. Eh.. Og han har arbejdet som sådan noget behandler også (...) Ja, så ender det med, jeg ikke gør det... Det har jeg ikke været skide god til før”.*¹⁷⁸

Michaels sociale kapital er ifølge Bourdieu blevet forstærket i kraft sit nye netværk via hjemløselandsholdet¹⁷⁹. Det samme gør sig gældende for de øvrige informanter, dog i en mindre grad for Anders og Gunnar, i og med de ikke har indgået i et intensivt landsholdsforløb. Det nye netværk og den øgede sociale kapital giver desuden Michael mulighed for at få forbedret sin position i det sociale rum. Dette skyldes, at Michael har kunnet drage nytte af det nye netværk i forhold til at skabe nogle forbindelser¹⁸⁰, som eksempelvis har givet ham nogle ugentlige timers arbejde via en anden spiller.

6.4 Økonomisk kapital

Den økonomiske kapital referer bl.a. til høj indkomst, formue og ejendomsret¹⁸¹. Fælles for alle fire informanter er, at de har været hjemløse, hvilket deres økonomiske situation i dag bærer præg af. Anders er for nylig flyttet på et herberg og de tre øvrige informanter bor til leje. De fire informanter er derfor ikke i besiddelse af ejendomsret, og de har derfor en lav økonomisk kapital. Den lave økonomiske kapital gør sig også gældende mht. deres indkomst. De modtager alle fire kontanthjælp, hvilket betyder, at de har en lav indkomst. Bent og Gunnar har søgt om at få tildelt førtidspension jf. Lov om Social Pension, idet de begge har

¹⁷⁷ Se bilag 11, s. 80

¹⁷⁸ Se bilag 10, s. 70

¹⁷⁹ Wilken (2011): s. 62

¹⁸⁰ Wilken (2011): s. 62

¹⁸¹ Jerlang (2009): s. 120

fysiske skavanker. Såfremt førtidspensionen tilkendes, vil de få en væsentlig højere udbetaling, og derved få øget deres økonomiske kapital. Tidligere har Michael, Gunnar og Bent haft mange år på arbejdsmarkedet. Deres økonomiske kapital blev påvirket, da de kom fra arbejdsmarkedet og på kontanthjælp, hvilket dermed betød en forringelse af denne kapital. Om arbejdslivet fortæller Bent, at han kom tidligt ud på arbejdsmarkedet og har været der det meste af sit liv: *”Jeg har været 38 år på arbejdsmarkedet, mand. Jeg har arbejdet siden, jeg var 9 år.”*¹⁸² Michael fortæller, at han har arbejdet med lidt af hvert, herunder bl.a. som lagerchef i et varehus og i institutioner. Michael ønsker på nuværende tidspunkt at få et arbejde og søger derfor mange jobs. Han fortæller, at det dog kan være vanskeligt at skaffe sig et arbejde: *”Og jeg søger og søger arbejde alle mulige steder der, så.. Det er også svært at finde et arbejde jo..”*¹⁸³ Ifølge Bourdieu er den økonomiske kapital forbundet med indkomst¹⁸⁴. Såfremt Michael får et arbejde som ønsket, får han derved mulighed for at få forøget sin økonomiske kapital. Han fortæller om de muligheder et arbejde kan give såsom at han kan afbetale noget af sin gæld og komme ud at rejse med sin familie:

*”Hvor at det ville sgu være rart at jeg havde et arbejde og kunne ligge nogle penge til side og stadigvæk banke noget af min gæld af.. og så kunne tage ud og rejse med min kæreste, ik. Eller ehm, med min dreng.”*¹⁸⁵

I tilfælde af at Michael får afdraget gælden, vil det igen få en betydning for hans økonomiske kapital, da det vil give ham et større økonomisk frirum. Anders har kun været på arbejdsmarkedet i få år og har de seneste 14 år modtaget kontanthjælp. Han lider ikke af fysiske skavanker, men han forventer ikke at komme ud på arbejdsmarkedet, i og med han har en stor gæld til skattevæsenet. Han giver udtryk for, at det kræver penge at have et arbejde:

*”Jeg kommer aldrig ud i arbejde.. Jeg har en gæld på 1.2 million til skattevæsenet.(...) Jeg kommer aldrig ud og arbejde. Jeg har været på bistandshjælp i nu hvad, 14 ½ år eller så’ noget. (...) Men når man har sådan en stor gæld, så kommer man jo ikke ud. Du skal jo have penge med på arbejde.”*¹⁸⁶

Anders fortæller desuden senere i interviewet, at der vil blive trukket penge fra hans løn til afbetaling af gæld, hvis han får et arbejde, hvilket er årsag til, at han har opgivet at få et arbejde. Ifølge Bourdieu øges den økonomiske kapital gennem pengeressourcer og materiel

¹⁸² Se bilag 12, s. 88

¹⁸³ Se bilag 10, s. 72

¹⁸⁴ Hegedal (2007): s. 13

¹⁸⁵ Se bilag 10, s. 74

¹⁸⁶ Se bilag 11, s. 83

rigdom¹⁸⁷. Selvom Anders skulle komme ud på arbejdsmarkedet, har han derfor ikke udsigt til at få forbedret sin økonomiske kapital, idet han ikke kommer i besiddelse af yderligere pengeressourcer. Som de øvrige to informanter har Bent og Gunnar også gæld. Under en observation fortæller Gunnar, at han har en stor gæld, som stammer fra den tid, hvor han var hjemløs. Gunnar fortæller, hvilken betydning hans økonomiske situation har for ham og hans børn. De spiste risengrød fire aftener ugen forinden observationen. Gunnar håber på, at hans gæld vil være reduceret, hvis han får tilkendt førtidspension, hvilket også kan være med til at forøge hans økonomiske kapital:

”Jeg skylder også ½ million”, siger Gunnar. Det er fra dengang, han var hjemløs og ikke betalte børnepenge og alt sådan noget, siger han. Nu håber han på at få førtidspension, så vil der blive slået noget gæld af til det offentlige. Han tilføjer, at det også ville være rart, fordi han næsten ikke har nogen penge lige nu: ”Jeg kan leve for næsten ingenting... I sidste uge spiste jeg risengrød 4 gange. Jeppe var der også, men det var han jo bare glad for...”¹⁸⁸

Ifølge Bourdieu repræsenterer den økonomiske kapital velstand og materiel rigdom¹⁸⁹. De fire informanter har en lav økonomisk kapital i kraft af, at de ikke har materiel rigdom. Michael bekræfter dette og beskriver sin økonomiske situation med, at han står registreret i Ribers og alle hans ting står i ekskærestens navn. Han fortæller endvidere, at han bliver fastlåst af situationen: *”Så har jeg et fjernsyn og alle tingene står i min ekskæreste navn, fordi at jeg.. er registreret i Ribers. Så jeg kan ikke nogen ting. Så jeg er faktisk låst mange steder, ik.”¹⁹⁰*

6.5 Kulturel kapital

Som i de øvrige kapitalformer er der også indenfor den kulturelle kapital en række lighedspunkter for de fire informanter f.eks. på uddannelsesområdet. Bourdieu hævder, at et individs uddannelsesniveau er stærkt forbundet med denne kapitalform¹⁹¹. Foruden Gunnar, der har en kortere, praktisk uddannelse, gør det sig gældende for de øvrige tre informanter, at deres uddannelsesforløb er stoppet ved folkeskolen. Michael udtrykker, at dette skyldes hans tidligere misbrug: *”(...) fordi jeg ikke har nogen uddannelse jo.. Eh, men det har også været misbruget jo, det har jeg sgu ikke kunne tage mig sammen til at få en uddannelse vel.”¹⁹²* Den kulturelle kapital er dermed meget lav på dette område for informanterne, på nær for Gunnar. I kraft af Gunnars praktiske uddannelse har han en højere kulturel kapital holdt op imod de

¹⁸⁷ Hegedal (2007): s. 13

¹⁸⁸ Se bilag 5, s. 53

¹⁸⁹ Pedersen (2010): s.125

¹⁹⁰ Se bilag 10, s. 72

¹⁹¹ Wilken (2011): s. 59

¹⁹² Se bilag 10, s. 72

øvrige informanter. Ifølge Bourdieu er en praktisk uddannelse fattig på såvel kulturel og økonomisk kapital i forhold til en akademisk uddannelse, eftersom den praktiske uddannelse ikke i samme grad er anerkendt i samfundet¹⁹³. Derfor er Gunnars kulturelle kapital relativt lav, til trods for at den er højere end de øvrige informanternes. Som hovedregel forklarer Bourdieu uddannelsesforskelle i samfundet med, at individerne har forskellige udgangspunkter igennem opvæksten og derved ulige muligheder for at tilegne sig evner indenfor kapitalformen, alt efter hvilket socialt lag de befinder sig i. Bourdieu vil derfor begrunde disse informanternes uddannelsesniveau med, at de kommer fra et socialt lag, hvor ressourcer ikke er blevet videregivet og akkumuleret i en tilsvarende grad, som i andre sociale lag¹⁹⁴. Af evner og ressourcer kan der eksempelvis nævnes muligheden for at udtrykke sig, at kunne agere i sociale sammenhænge, kende normer og have en form for dannelse. Det er dermed ikke individernes medfødte evner, der ligger til grund for forskellene, men derimod mulighederne for at tilegne sig ressourcer indenfor den kulturelle kapital, der her har været problematisk¹⁹⁵. Eftersom informanternes baggrund ikke fremgår af interviewene, er der derfor i denne sammenhæng intet belæg for at fastslå hvilket socialt lag, de kommer fra. Dog har Gunnar, der ellers er højst uddannet af informanterne, indvilget os i en del af hans livshistorie. Under en observation fortæller han, at han i sin barndom oplevede moderen skære i sig selv. Igennem årene oplevede han adskillige gange at finde hende indsmurt i blod:

*”Min egen mor var cutter... Jeg oplevede det første gang da jeg var 12 år. Der kom jeg hjem, og så der var blod over det hele. Jeg skældte hende simpelthen sådan ud, det ville jeg sgu ikke finde mig i....” siger han bestemt. ”Jeg oplevede det mange gange igennem tiden...”*¹⁹⁶

På trods af de voldsomme oplevelser i barndommen har Gunnar alligevel formået at få en uddannelse i modsætning til de resterende tre. Forklaringen herpå er dog uvidst. Der kan være tale om, at Anders, Bent og Michael kommer fra endnu sværere kår eller at teorien simpelthen ikke er tilstrækkelig i denne sammenhæng. Samtidig kan man sætte spørgsmålstegn ved, om Gunnar måske ville have taget en højere uddannelse, hvis han ikke havde denne baggrund. Dette er naturligvis ikke muligt at besvare. Som tidligere nævnt fremgår de øvrige informanternes baggrund ikke af interviewene, hvorfor det derfor ikke er muligt at sammenholde empirien med teorien, og komme dette nærmere.

¹⁹³ Jerlang (2009): s. 121

¹⁹⁴ Wilken (2011): s. 59

¹⁹⁵ Wilken (2011): s. 59

¹⁹⁶ Se bilag 5, s. 53

Bourdieu hævder, at uddannelse, legitim viden og kompetencer giver øget kulturel kapital¹⁹⁷. På trods af det lave uddannelsesniveau har Michael og Bent gennemført et trænerkursus under landsholdsdeltagelsen. I og med Gunnar er blevet udvalgt som træner, har han også fået et trænerkursus, som én af de få fra de lokale træninger. For de tre informanter betyder trænerkurset en forøgelse af uddannelsesniveaue, hvilket samtidig øger den kulturelle kapital. Eftersom denne træneruddannelse er anerkendt i samfundet, og der ved endt forløb bliver udstedt et bevis, er dette med til at legitimisere denne kulturelle kapital¹⁹⁸. Særligt Gunnar udtrykker en ny viden i forbindelse med trænerkurset. Om den nyligt tilegnede viden fortæller han, hvorledes han bl.a. har lært hvordan aggressioner skal håndteres samt vigtigheden af, at være det positive omdrejningspunkt som træner:

*”Det er jo bare at være den positive motivator... (...) Deres temperamenter, der fik jeg lært en del om, hvordan man skal håndtere det og få dem ned, og skabe en god stemning og prøve at være positiv, fordi det er det, man skal gøre, når man er træner i det her.”*¹⁹⁹

For både Bent, Michael og Gunnars vedkommende, er det dog bemærkelsesværdigt, at de alle tre har et ønske om eller anvender den nye viden. Bent har været tilknyttet landsholdet som hjælpetræner i flere forløb, og Michael udtrykker et ønske om at træne et drengehold:

*”(...)det ville jeg rigtig gerne.. Ehm, også for, at så sker der sgu også nogle ting. Eh.. F.eks. hvis man nu også havde et arbejde, så kunne jeg tage derfra, eller lige nå hjem og vende, og så ud 2 gange om ugen og træne nogle drenge. Og.. Så som regel er der jo kamp i weekenden, ik.. Ehm. Så jo det kunne jeg sagtens forestille mig.”*²⁰⁰

Ifølge Bourdieu kan der opnås kompetencer indenfor et givent felt, hvilket kan omdannes til en ressource i en anden social sammenhæng²⁰¹. Træneruddannelsen kan eksempelvis give nogle sociale kompetencer, som også kan bruges i en andre sammenhænge. Dermed vil informanternes kulturelle kapital øges. Den øgede kapital indenfor uddannelsesområdet bygger selvsagt bro til arbejdsmarkedet, der igen har en betydning for den kulturelle kapital. I øjeblikket har alle informanterne en lav kapital indenfor dette område. Alle fire har ikke fast beskæftigelse og modtager på nuværende tidspunkt kontanthjælp. Ifølge Bourdieu har kapitalerne betydning for individets indflydelse og magtposition²⁰². I og med at informanterne

¹⁹⁷ Wilken (2007): s. 46

¹⁹⁸ Wilken (2011): s. 60

¹⁹⁹ Se bilag 9, s. 62

²⁰⁰ Se bilag 10, s. 73

²⁰¹ Wilken (2007): s. 67

²⁰² Wilken (2011): s. 58

står udenfor arbejdsmarkedet, har de forringede muligheder for at opnå magt. Anders har som ung haft eget firma, men han har nu modtaget kontanthjælp gennem de seneste 14 år. Han udtaler desuden, at han aldrig kommer i arbejde pga. en milliongæld. For hans vedkommende står denne gæld altså i vejen for, at han kan udvikle sin kulturelle kapital, i og med at den efter hans mening er en hindring for at komme på arbejdsmarkedet. Bent og Michael har arbejdet gennem en længere årrække, men Bent har dog ikke mulighed for dette længere pga. hans fysiske forhold. Michael har indimellem nogle ugentlige timers beskæftigelse i form af ”sort arbejde”, hvilket også tidligere har gjort sig gældende for Gunnars vedkommende. Denne arbejdsform er dog ikke anerkendt indenfor samfundets rammer, og med bourdieusk tænkning er det derfor et yderst begrænset kapitaludbytte, de kan opnå ved dette²⁰³. Omvendt kan det diskuteres om de alligevel kan få noget ud af det, på trods af at det ikke er anerkendt.

Både Gunnar fra de lokale træninger og Michael fra hjemløselandsholdet finder det sandsynligt, at de på et senere tidspunkt vil arbejde med målgruppen, da de har erfaring fra egen krop på dette område, hvilket fremgår i interviewet med Michael:

”Men jeg kunne jo godt finde på at arbejde med sådan nogle mennesker, eller have lyst til, fordi jeg også har en viden og.. alle sådan nogle ting, man måske kan bruge.. En masse ting fra mit eget liv, og sådan noget..”²⁰⁴

Af observationerne fremgår det, at Gunnar allerede gør brug af sin træneruddannelse, eftersom han er frivillig træner til de lokale træninger²⁰⁵. Såfremt Michael gør brug af træneruddannelsen og virkeliggør sit ønske om at arbejde med målgruppen, vil den kulturelle kapital øges. Sat i relief til Bourdieus teori er den forøgede kapital på uddannelsesområdet derved med til at øge informanternes ellers forholdsvis lave jobmuligheder. Desuden fortæller Michael ved interviewets udførelse, at han netop har søgt job som frivillig træner:

”Men så har jeg så søgt – men det er så frivilligt, det får man ikke nogen penge ud af – igennem Ombold, fik vi det der trænerkursus, så vi må træne børn, ik. Ehm.. Så der har jeg lige søgt i forgårs, og komme ud. Ehm.. Og blive træner.”²⁰⁶

Foruden de nævnte sammenfald i informanternes kulturelle kapital, er der desuden visse ligheder i informanternes aktivitetsniveau. Alle giver udtryk for, at de i perioder har haft

²⁰³ Jerlang (2009): s. 121

²⁰⁴ Se bilag 10, s. 78

²⁰⁵ Se bilag 2,3,5,6 og 7

²⁰⁶ Se bilag 10, s. 72

begrænsede aktiviteter i hverdagen. En hverdag med ensformige aktiviteter giver begrænset adgang til ny viden, hvilket ifølge Bourdieu ikke giver individet mulighed for at forøge dets kulturelle kapital²⁰⁷. Gunnar og Michael har i en overgang begge været ensomme og udtrykker en utilfredshed ved at opholde sig alene i deres lejligheder. Bent fra hjemløselandsholdet fortæller under interviewet, at han valgte aktiviteten fodbold, da han blot skulle have noget at lave, og altså ikke havde dette tidligere. Mest konkret er Anders fra de lokale træninger, der udtrykker at han tidligere ikke havde nogen muligheder for at blive aktiveret på det sted, hvor han dagligt opholdt sig. Vi er bekendt med stedet, som er et svært belastet miljø med høj kriminalitet, mange gadesovere, misbrugere m.v.: *"Altså ovre i vores skur for eksempel, der mangler jo en aktivitet.. Altså der er kun en aktivitet, det er bajer, ik.. Der burde jo være et eller andet.. Et værksted, eller.."*²⁰⁸ Som det ydermere nævnes går dagene med indtagelse af alkohol.

For vores fire informanter er behovet for at have en aktivitet blevet dækket med fodbolden. Dette får dem til at bryde deres faste rutiner, og samtidig giver det dem en tættere kontakt med det øvrige samfund, hvilket øger den kulturelle kapital. Kontakt til det øvrige samfund er eksempelvis opnået under transporten til og fra træning, til mesterskaber, gennem kampe imod firmaer eller sågar det rigtige landshold. De sidstnævnte to punkter gælder udelukkende hjemløselandsholdet, og det er derfor at forvente, at deres kulturelle kapital bør blive øget yderligere i forhold til spillerne fra de lokale træninger. Udover at aktiviteten har forøget Michaels kulturelle kapital i kraft af ny viden om fodbold gennem det intensive forløb på hjemløselandsholdet, har deltagelsen på hjemløselandsholdet desuden betydet, at han har fået øget opmærksomhed fra det øvrige samfund. Det fremkommer i interviewet med Michael, at han bl.a. er blevet genkendt i toget: *"Der blev ligesom lagt mærke til én eller hvad fanden man skal sige. Jeg var også med i sådan en Husforbi kalender der, hvor at, ja så blev man sku nogen gange stoppet i toget der, om det ikke var mig."*²⁰⁹ Selve det, at blive udtaget til hjemløselandsholdet og den øgede opmærksomhed, har gjort at Michael har følt en stolthed over deltagelsen: *"Og et eller andet sted så selvom det var hjemløselandsholdet, så har man alligevel været lidt stolt, ik, over at være med."*²¹⁰ Bourdieu vil derfor hævde, at Michael har opnået en vis form for status i kraft af landsholdsdeltagelsen²¹¹.

²⁰⁷ Hegedal (2007): s. 13

²⁰⁸ Se bilag 11, s. 80

²⁰⁹ Se bilag 10, s. 73

²¹⁰ Se bilag 10, s. 72

²¹¹ Wilken (2007): s. 10

6.6 Øvrigt udbytte

Foruden informanternes forbedringer efter Bourdieus begreber er der et øvrigt udbytte, som ikke kan kategoriseres under disse begreber. Af øvrigt udbytte kan nævnes at aktiviteterne giver Gunnar mulighed for at glemme den sure hverdag²¹². Derudover medfører deltagelsen, at spillerne kan opnå følelsen af at være gode til noget, hvilket fremkommer i Bents interview, idet han udtrykker at være kommet på landsholdet pga. hans gode evner som målmand²¹³. Endvidere fremkommer det i interviewene, at der er en stor gejst for fodbolden blandt alle informanterne, hvilket observationerne også underbygger²¹⁴. Af eksempel kan nævnes Bent, som udtrykker aldrig at have haft nogen mål, men engagerer sig i fodbolden ved bl.a. at have samlet et herbergshold samt hjulpet til med praktiske forhold i Ombold²¹⁵. Ydermere fremgår det af interview med Anders og Gunnar, at de har opnået fysiske forandringer f.eks. ved forbedret kondition og et vægttab på 10 kg²¹⁶. Til slut kan nævnes, at vi under observationerne er blevet bekendt med, at spillerne tildeles en gratis madkupon, hvilket kan have en betydning for nogle spillere, da dette kan være dagens eneste måltid²¹⁷. Eftersom Bourdieus begreber ikke er tilstrækkelige i forhold til det øvrige udbytte, vil Abraham Maslows behovspyramide her kunne inddrages til at analysere disse informationer. Dog er det ikke muligt i denne sammenhæng grundet projektets omfang og tidsramme.

KAP 7. – METODE- OG TEORIKRITIK

Ved opstart af projektet blev vi hurtigt opmærksomme på, at sæsonen for udendørstræninger var afsluttet, og landsholdsforløbet snart ville slutte. Ved et tilbageblik, kan vi derved se at tidspunktet for projektets opstart ikke var det mest hensigtsmæssige. Indendørstræningen i Kbh. V. startede op midt i oktober og træningen i Kbh. S. startede i slutningen af samme måned, hvilket resulterede i, at vi var langt henne i projektføreløbet, før vi kunne foretage observationer af træningerne og få kontakt til spillerne. På grund af den sene opstart i Kbh. S., blev vi nødsaget til at lave en interviewaftale efter kun et enkelt møde med Anders. Derved var det ikke muligt at etablere en relation inden interviewet. Det påvirkede også dette interview, at enkelte deltagere fra træningen i Kbh. S. omtalte os som ”Socialforvaltningen” i en negativ vending²¹⁸. Samtidig havde rammerne for interviewsituationen efter vores fortolkning betydning for Anders’ udsagn, idet interviewet foregik i en kaffestue. Der var

²¹² Se bilag 9, s. 65

²¹³ Se bilag 12, s. 84

²¹⁴ Se bilag 1-7

²¹⁵ Se bilag 12, s. 86

²¹⁶ Se bilag 9, s. 61

²¹⁷ Se bilag 4, s. 51

²¹⁸ Se bilag 4, s. 51

flere områder, som han ikke ønskede at kommentere, hvilket efter vores fortolkning bunder i, at vi var iblandt andre og ikke havde opbygget tillid og en relation inden interviewet. Mht. de fysiske rammer gjorde noget lignende sig gældende ved Gunnars interview. Interviewet foregik i Fodboldsfabrikkens reception, hvor der også befandt sig andre i lokalet. Dette gav nogle forstyrrelser, men det lod ikke til at have samme påvirkning på Gunnar. Det skyldes efter vores fortolkning, at vi allerede havde opbygget en relation til ham.

I forhold til undersøgelsesmetoden anvendte vi den fænomenologiske tilgang og havde derved ikke fastlagt en teori på forhånd, og derved passede den indsamlede empiri ikke til en bestemt teori. Vi fandt Bourdieus teori som den mest egnede i forhold til at analysere det individuelle udbytte, dog var denne teori på nogle områder utilstrækkelig, i og med at det ikke var muligt at kategorisere dele af udbyttet indenfor Bourdieus begreber. Samtidig finder vi Bourdieus teori utilstrækkelig i forhold til betydningen for individet ved ind- og udtrædelse i felter, idet informanterne har været påvirkede heraf. Vores induktive tilgang gjorde, at vi under interviewene fik nogle oplysninger fra informanterne, som vi senere blev bekendt med, var af særlig følsom karakter. Under behandlingen af empirien blev vi opmærksomme på, at disse oplysninger kunne have konsekvenser for informanterne, hvorfor vi har udeladt dele af det sagte i transskriberingerne. Grundet den førnævnte tilgang var vi ikke bekendt med, hvilke oplysninger i informanternes liv der på et senere tidspunkt ville få relevans. I forhold til begrebet habitus gjorde dette sig gældende, eftersom der manglede oplysninger omkring informanterne baggrund til at kunne lave en fyldestgørende analyse.

Vi fandt det interessant at lave spørgeskemaundersøgelse blandt spillerne for at undersøge, om informanternes selvopfattede udbytte var af en mere general tendens, men dette var ikke muligt pga. projektets plads- og tidsramme. Ved en spørgeskemaundersøgelse havde der derved været større mulighed for at generalisere udsagnene.

KAP. 8 – KONKLUSION

I projektet ønskede vi at undersøge, hvordan det selvopfattede fysiske-, psykiske- og sociale udbytte under og efter deltagelsen i Ombold kom til udtryk set ud fra fire brugerinterview, og hvorledes observationer af træningerne kunne underbygge dele af dette udbytte. I henhold til analysen kom vi frem til, at de fire informanter har opnået et udbytte indenfor de tre kategorier. I forhold til det fysiske aspekt fremkom det, at alle fire informanter har været afholdt fra at drikke alkohol under træningerne som følge af Ombolds non-alkoholpolitik. For Anders' vedkommende har der samlet set, også udenfor aktiviteterne i Ombold, været tale om en reduktion i indtagelse af alkohol på 70-80 %. Gunnar er under forløbet i Ombold kommet på antabus, hvilket der kan sættes spørgsmålstejn ved, om Ombold har været en medvirkende faktor til. Et andet fysisk udbytte er, at Anders via en medarbejder i Ombold har fået en kontakt, hvorigennem han er blevet tildelt værelse på et herberg. Dette er dermed ikke direkte Ombolds fortjeneste, men uden deltagelsen havde han ikke fået denne kontakt, og dermed heller ikke værelset. Tilsvarende har Michael også kunne benytte sig af sit nye udvidede netværk i kraft af deltagelsen og har fået nogle ugentlige timers beskæftigelse som følge heraf. Fodbolden har desuden givet alle informanterne en aktivitet i en ellers ensidig hverdag. Denne aktivitet har medført, at Bent, Michael og Gunnar har gennemført et trænerkursus og fået nogle kompetencer, som kan benyttes i arbejdsrelaterede sammenhænge. Af observationerne fremgår det, at Gunnar allerede gør brug af dette kursus. Endvidere har Anders og Gunnar opnået fysiske forandringer f.eks. ved forbedret kondition og et vægttab på 10 kg. Til slut kan nævnes at vi under observationerne er blevet bekendt med, at spillerne tildeles en gratis madkupon, hvilket kan have en betydning for nogle spillere, da dette kan være dagens eneste måltid.

Det fremkommer desuden af analysen, at alle informanterne har opnået et psykisk udbytte ved deltagelsen i Ombold. For Michael og Gunnar har fodbolden brudt ensomheden og ført dem væk fra en isoleret tilværelse. Stabiliteten i aktiviteterne har givet Gunnar et indhold i hverdagen. Fælles for alle fire informanter har aktiviteten givet gode oplevelser og minder, som har en stor psykisk betydning for dem. Derudover giver aktiviteterne Gunnar mulighed for at glemme den sure hverdag. Alle udtrykker, at fodbolden har holdt dem kørende, og Gunnar udtrykker sågar, at det har holdt ham i live. Bent har aldrig haft nogle mål, men han engagerer sig i fodbolden, og samtidig giver det ham følelsen af at være god til noget. Desuden har Anders haft et psykisk udbytte eftersom dét, at have fået en aktivitet, har betydet et forbedret selvværd. For Michael har landsholdsdeltagelsen også medført et psykisk udbytte,

eftersom deltagerne har støttet og draget omsorg for hinanden, hvilket bl.a. har været medvirkende til, at han har afholdt sig fra misbrug. Han har desuden oplevet at få en status i kraft af landsholdsdeltagelsen. Ydermere kommer den fælles glæde og gejst ved fodbolden til udtryk under alle interviewene med informanterne, hvilket observationerne også underbygger.

I henhold til analysen fremkommer det desuden, at deltagelsen i Ombold har medført et socialt udbytte for informanterne i kraft af samværet, hvor de alle har dannet et nyt netværk og et kammeratskab med medspillerne. Fællesskabet har bl.a. haft mulighed for at gro som følge af oplevelserne, der giver samtalestof blandt spillerne; f.eks. de forskellige holds placeringer til stævner, hvilket observationerne underbygger. Michael har ændret sin sociale adfærd, og han og Anders har begge fået gode langvarige venskaber. Disse løse som faste relationer har medført ressourcer, f.eks. kan Michael bruge disse kontakter til at vedligeholde sin alkoholafholdelse. Ikke kun i Ombolds regi er spillernes netværk blevet forstærket, eftersom både Bent, Gunner og Michael alle har fået forbedret deres familiære relationer. Ydermere er det mærkbart, at Gunnar og landsholdsspillerne er rollemodeller til de lokale træninger. Omkring hjemløselandsholdet omtaler Michael, at de, der nået længst i deres personlige udvikling, fungerer som en hjælpegruppe.

Der gøres opmærksom på, at det samlede udbytte kan skyldes flere påvirkninger, og Ombold blot er én af mange faktorer, der har betydning for informanternes udbytte. Ombold kan være en drivkraft, som har sat nogle ting i gang, men det er ikke muligt endegyldigt at sige, om det netop er det, som har skabt en forandring.

KAP. 9 - PERSPEKTIVERING

Projektet viste, at de fire informanter har fået et fysisk-, psykisk- og socialt udbytte af deltagelsen i Ombold. På trods af udbyttet er der dog forsat plads til forbedringer både i forhold til hjemløselandsholdet og de lokale træninger. Det fremkom af interviewene med landsholdsspillerne, at begge to har oplevet en brat afslutning af landsholdsforløbet. Eftersom mange landsholdsspillere efter sigende vender tilbage i misbrug, bør der rettes fokus mod denne problemstilling. Mere opfølgning efter forløbet kunne muligvis være en løsning herpå. Desuden kan det nævnes, at minimum tre af de landsholdsspillere, som vi har mødt under observationerne, forbinder deres personlige fremgang i landsholdsforløbet med den tilknyttede træner og socialrådgiver. Såfremt der ikke længere vil være tilknyttet fagpersoner til hjemløselandsholdet, kan der derfor stilles spørgsmålstejn ved, om dette kan have en betydning for spillernes individuelle udbytte. Ombold benytter sig af tilgangen ”det fælles

tredje”²¹⁹, hvor omdrejningspunktet for relationen er centreret omkring en aktivitet. Dette skaber nogle rammer, der gør det muligt at opnå kontakt til en svært tilgængelig målgruppe og opbygge tillid, hvorefter der er mulighed for at arbejde med andre problematikker. Grundet det individuelle udbytte som følge af deltagelsen i Ombold, finder vi det interessant at anvende denne tilgang overfor lignende brugergrupper i andre sammenhænge. ”Det fælles tredje” kan baseres på andre aktiviteter, hvilket en informant fra de lokale træninger også efterspørger²²⁰. Set ud fra et samfundsperspektiv kan det diskuteres, om omkostningerne på 1,4 mio. til et landsholdsforløb kan forsvares i forhold til at der, ifølge Bent og Michael, er en stor procentdel af landsholdsspillerne, der falder tilbage i misbrug²²¹. Eventuelle tilbagefald kan af nogen opfattes som en fiasko og at spillerne er ved nøjagtig samme ståsted som ved begyndelsen af forløbet. Omvendt kan der alligevel være en samfundsmæssig økonomisk vinding, hvis blot enkelte spillere kommer ud af deres problematiske levevis. Det kan vise sig at blive dyrere for samfundet på sigt, hvis individerne gennem en årrække trækker på den offentlige sektor i form af overførselsindkomster, misbrugsbehandlinger, udgifter til sundhedssektoren og den sociale sektor, fængsler, politi som følge af indbrud, slagsmål, gadeuorden, indtagelse og salg af narkotika samt specialtilbud til målgruppen såsom væresteder, herberger m.v. Udbyttet af landsholddeltagelsen skal dog ikke undervurderes i og med, at det har stadig en stor betydning for den enkelte. På trods af at nogle falder tilbage i misbrug, så har spillerne fået et udbytte såsom forbedret fysisk form, gode oplevelser og erfaringer, venskaber, netværk m.m., derfor er det nødvendigt med alternative tilgange.

²¹⁹ Se bilag 4, s. 51

²²⁰ Se bilag 11, s. 80

²²¹ Se bilag 10 og 12

LITTERATURLISTE

Faglitteratur

Andersen, Joan Lykkemark m.fl. (2002): *Samtale i øjenhøjde – Rådgivning og vejledning i social- og sundhedsarbejde*. København: Munkgaard Danmark

Harboe, Thomas (2008): *"Indføring i samfundsvidenskabelig metode"*. Frederiksberg: Forlaget Samfundslitteratur.

Hegedahl, Paul m.fl. (2007): *Social kapital – som teori og praksis*. Frederiksberg: Forlaget Samfundslitteratur

Jacobsen, Bo m.fl. (1. e-udgave)(2007): *"Videnskabsteori"*. København: Nordisk Forlag.

Jerlang, Espen (2009): *Sociologiske tænkere*. København: Hans Reitzels Forlag

Järvinen, Margaretha m.fl. (2004): *Det magtfulde møde mellem system og klient*. Århus: Aarhus Universitetsforlag

Kruuse, Emil (2011): *"Kvalitative forskningsmetoder – i psykologi og beslægtede fag"*. Frederiksberg: Dansk psykologisk Forlag.

Kvale, Steinar (1997): *"Interview. En introduktion til det kvalitative forskningsinterview"*. København: Hans Reitzels Forlag.

Pedersen, Peter Møller m.fl. (2010): *Pædagogik i sociologisk perspektiv*. Viborg: ViaSysteme

Posborg, Rikke m.fl. (2009): *Socialrådgivning og socialt arbejde*. København: Hans Reitzels Forlag

Svendsen, Gert Tinggaard m.fl. (2006): *Social kapital – en introduktion*. København: Hans Reitzels Forlag

Thagaard, Tove (2004): *"Systematik og indlevelse. En indføring i kvalitativ metode"*. København: Akademisk Forlag.

Tomm, Karl (1992): *Interviewet som intervention III. del: Er hensigten at stille lineære, cirkulære, strategiske eller refleksive spørgsmål?* Forum 4/1992

Wilken, Lisanne (2007): *Pierre Bourdieu*. Frederiksberg: Roskilde Universitetsforlag

Wilken, Lisanne (2011): *Bourdieu for begyndere*. Frederiksberg: Forlaget Samfundslitteratur

Rapporter

- Lauritzen, Heidi Hesselberg m.fl. (2011): *Hjemløshed i Danmark 2011*. København: SFI – Det nationale forskningscenter for velfærd.
- Pedersen, Martin Svend (2009): *Evaluering af Ombolds landsholdsprojekt 2009*
- Sundhedsstyrelsen (2012): *Kommunale omkostninger forbundet med overforbrug af alkohol*

Retskilder

- Lov om Aktiv Beskæftigelsesindsats
- Lov om Aktiv Socialpolitik
- Lov om Social Service

Hjemmesider

- Alexandra instituttet: *Brugerdreven. Innovation. Metodekort*. Lokaliseret den 23/11 2012 på: http://www.alexandra.dk/dk/om_os/Documents/Metodekatalog.pdf
- Arbejdsmarkedsstyrelsen: *Modellens hovedtræk*. Lokaliseret den 9/10 2012 på: <http://www.ams.dk/Viden/Indsatser/Matchmodel/modellens-hovedtraek.aspx>
- CASA – Center for Alternativt Samfundsanalyse: *Matchbold: et metodeudviklingsprojekt – en evaluering*. Lokaliseret den 8/10 2012 på: <http://www.casa-analyse.dk/files/rapporter-social-arbejdsmarked/2011/matchbold.pdf>
- Den Store Danske: *Deltagerobservation*. Lokaliseret den 3/10 2012 på http://www.denstoredanske.dk/Samfund,_jura_og_politik/Sociologi/Sociologisk_metodik/deltagerobservation
- Ombold: *Hele hjemmesiden*. Lokaliseret den 8/8 2012 på: <http://www.Ombold.dk>
- Social- og Integrationsministeriet: *De udsatte grupper*. Lokaliseret den 12/10 2012 på: www.sm.dk/temaer/sociale-omraader/udsatte-voksne/politik/de-udsatte-grupper/sider/start.aspx